Laiškai lietuviams

GEGUŽĖ 1999 MAY

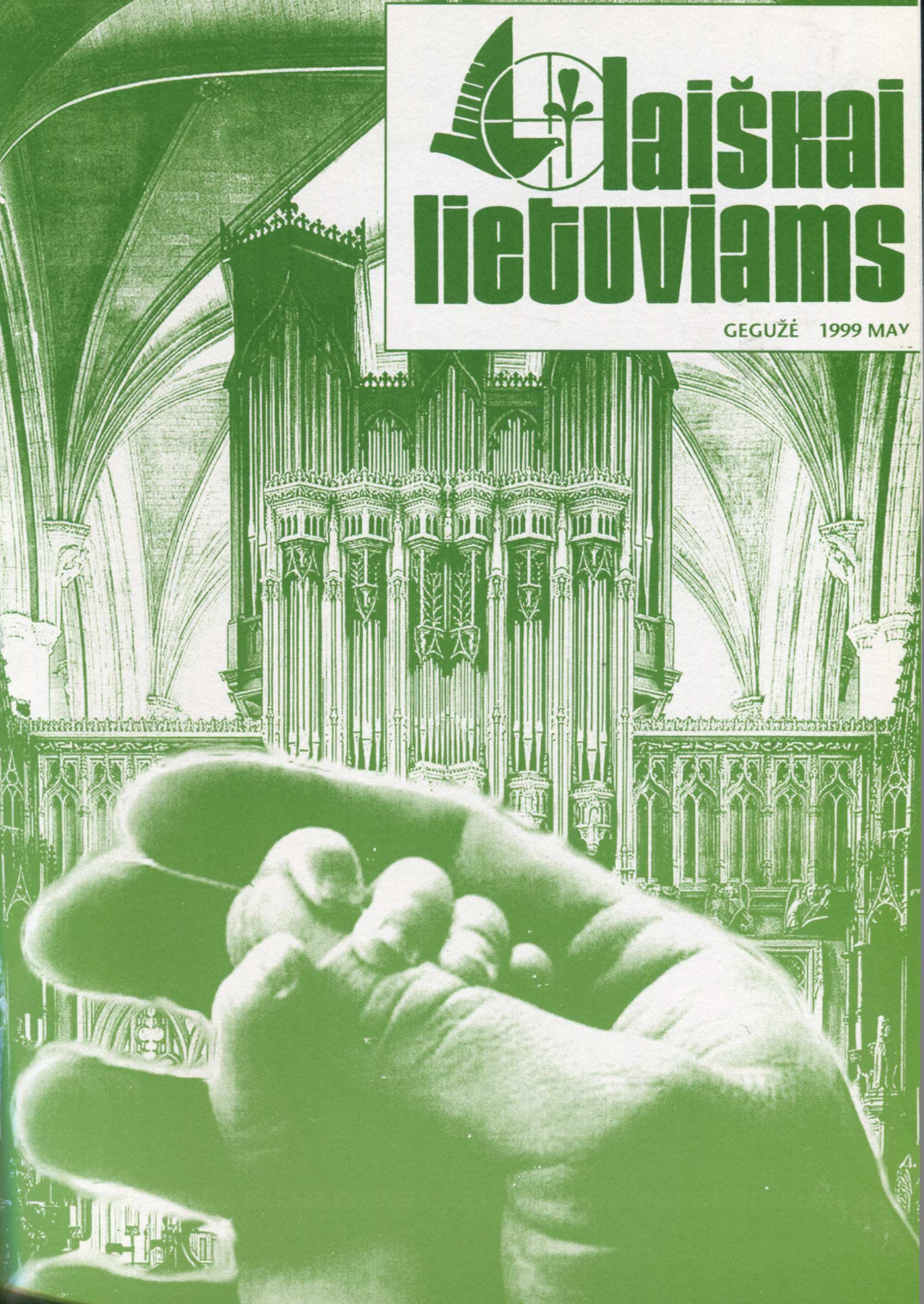

MOTINOS MEILĖ IR KANČIA	145	Bruno Markaitis SJ
AR KULTŪRINGAS ŽMOGUS ...	148	Indrė Bartašiūnienė
KAIP REAGUOTI Į APKALBAS?	152	Vena Stačkūnienė
"GAILA MAN MINIOS"	154	Algirdas Paliokas SJ
KAS PADEDA IR KAS KLIUDO?	156	Irena Stančikienė
AR DORA ĮMANOMA BE TIKĖJIMO?	159	A.A. Varanavičius
OPTIMIZMUI – PLATŲ KELIĄ	166	Antanas Marčiulaitis
VARTAI Į AMŽINĄ LAIMĘ	168	Chiara Lubich
KAIP PRARANDAMAS TIKĖJIMAS	169	Vaida Timinskaitė
PAGARBA ŽMOGAUS GYVYBEI	171	Rita Maleiškienė
KALBA	175	Juozas Vaišnys SJ
TĖVYNĖJE	177	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	179	Red.
TRUMPAI	180	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas atitinkamomis nuotraukomis Motinos dienos proga

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės– Ričardo Spitrio.

Lietuviškas raidynas–Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August, for $20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Il 60636. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės kultūros žurnalas

1999 / GEGUŽĖ - MAY / VOL. L, NO. 5

MOTINOS MEILĖ IR KANCIA

Bruno Markaitis SJ

Labai retai pasitaiko, kad motinai tenka dalyvauti savo sūnaus egzekucijoje, kai prieš jos akis užgęsta vaiko akys, kai prieš jos akis numiršta įsčių vaisius. Tai ne kasdienė tragedija, savo dydžiu, svoriu ir aštrumu pralenkianti kiekvieną kitą žmogaus kančią. Tai ne kasdienė tragedija, tiksliau sakant, jos viršūnė – paskutinis tragedijos veiksmas, prieš kurį įvyko ilga kitų veiksmų eilė. Ne visi veiksmai buvo tragiški. Ne vienas jų nukeliavo į praeitį, palydėtas šviesaus džiaugsmo ir nuoširdaus juoko. Ne vienas jų buvo laime paženklintas, giedrios ramybės pabučiuotas.

Bet pats pirmasis veiksmas slėpė didelę kančią ir prasidėjo po tragedijos ženklu. Kiekviena motina, pajutusi pirmąjį gyvybės ženklą po savo širdimi, užgirsta likiminį klausimą: kas bus iš šio kūdikio? Svajonės pradeda maišytis su troškimais, viltys – su sapnais, tikrovė – su vaizduote. Bet virš nekantrumu plakančios širdies tebekabo įkyrus klausimas: kas bus iš šio kūdikio? Ar jis bus ašarų sūnus? Ar ji bus rūpesčių dukra? Kuriuo keliu sūnus pasuks, kai visi gyvenimo vieškeliai į kryžkeles subėgs? Kam dukros ranka teks, o kam – širdis?

Į šį likiminį klausimą motina atsako dviem tikrovėm, kurios nuolat gyvos jos širdyje: meile ir kančia.

Meilė savo vaikui. Nuo pirmos kūdikio gyvenimo minutės motina pasitinka jį su meile ir prisiekia jam meilę. Ir tai tokia nuostabi meilė, kad joje beveik nėra žmogui įprastos savimylos ir ištisai egocentrinio intereso. Ši meilė yra didesnė už gyvenimą, nebijanti mirties, nes jos gylis ir aukštis viršija savimylą ir egocentrizmą. Tik motinoje randame meilę, kuri turbūt niekada nevirsta neapykanta, kuri myli apvilta, įžeista, paniekinta. Tik motinoje mus pasitinka meilė, kuri niekada neišblėsta, neatvėsta, kurios ugnis nesudega, nes ji iš savęs ir savimi dega. Tik motinoje mes sutinkame meilę, kuri vaikui nuolat gėrio trokšta, ir tas nuolatinis bei besąlyginis gėrio troškimas duoda jos meilei neišsemiamą energiją ir nežemišką kilnumą. Tokiu būdu kiekviena motina gali mylėti ir iš tikrųjų myli meilės nevertą vaiką. Ir tik motina gali

Madona

Ses. Mercedes

mylėti meilės nevertą vaiką, nes šitoje meilėje nėra savanaudiškų išskaičiavimų ir savimylos aistros. Todėl ši meilė net apvilta, net mirtinai įžeista ir paniekinta nevirsta neapykanta, neužsidega kerštu. Tai turbūt vienintelė meilė žmonėse, kurios jėga ir įtaka nesumažėja, nors didelės metų ir tolių distancijos skiria motiną ir vaiką.

Į likinimį klausimą – kas bus iš šio kūdikio? motina atsako ne tik meile. Ji atsako ir kančia. Iš pačių pradžių ši kančia yra niekad nesibaigiąs darbas, beribis dėmesys ir nuolat budintis pasiaukojimas. Kūdikis yra savanaudiškiausias despotas ne vien dėl savo nuolatinių ir neatidėliotinų reikalavimų, bet kad jis iš visų gyvūnų daugiausia ir ilgiausiai reikalingas motinos pagalbos ir globos. Motinos darbas tampa kančia, kad jis niekad nesibaigia, nepripažįsta skirtumo tarp dienos ir nakties ir paprastai negalimas atidėti, nenukeliamas į kitą dieną.

Kai kūdikis žengia pro vaikystės vartus į proto pabudimą, jame pradeda rodytis ne tik individualūs asmens bruožai bei ypatybės, bet ir paveldėjimo elementai, paeiną iš tėvų ir protėvių. Motina mato teigiamus ir neigiamus vaiko temperamento bruožus ir jų įtaką charakterio formavimesi. Kas ims viršų? Koks bus ypatingųjų bruožų gylis? Koks teigiamųjų elementų pastovumas ir patvarumas? Ar vaikas pasiduos auklėjamajai įtakai? Ar jo gerus norus lydės tvirta valia? Ar jis bus savarankiškas? O gal draugai ir draugės už jį nuspręs, ir jis seks juos, kaip avis piemenį.

Kai vaikas pradeda bręsti, kančios horizonte sužiba naujos rūpesčių žvaigždės. Pirmą kartą motinos ir vaiko santykius pradeda skirti nesupratimo siena. Ji jaučia, kad vaiko atvirumas, kuris anksčiau buvo, sakytume, absoliutinis, dabar palaipsniui darosi sąlyginis ir dalinis. Motina mato, kad į sūnaus ar dukros gyvenimą skverbiasi svetimos įtakos, kurios stumia motiną iš interesų centro. Žinoma, tai yra natūralus ir logiškas reiškinys, bet jis reiškia kančią tai, kuri vaikui davė gyvenimą. Motinai rodėsi, kad vaikas yra jos totalinė nuosavybė. Dabar ji mato į jos vaiką kitų tiesiamas rankas, kurios jį savinasi, dalinasi, ir jai atrodo, kad tos svetimos rankos nėra vertos liesti jos šventos nuosavybės. Bet gyvenimas veržiasi savo laisvu keliu, kaip iš krantų išsiliejusi upė. Seniau motinos žodis būdavo galutinis atsakymas į visas, nors dar vaikiškas, problemas. Dabar ateina laikas, kai jos nuomonė ir giliausi įsitikinimai priimami su atlaidžiu šypsniu, o kartais net su ironija. Juk ji savo vaikui tik gero linki, visada gero linkėjo ir ji žino – instinktu, intuicija ir patyrimu – kuriuo keliu tiesa keliauja ir kurie šunkeliai veda į nevaisingas abejones ir neprasmingus nusivylimus.

Bet jos nebeklausoma. Svetimos ir negeros įtakos traukia jos vaiką į pavojingą nežinią, o ji stovi bejėgė ir kruvina širdimi liudija nelaimės pradžią

Tai yra kančia, kurios gylio, svorio ir aštrumo niekas neišmatuos ir nesuves į statistikas. Žinoma, motinos gyvenime buvo daug momentų, kai jos širdis iš laimės alpo, nes ji matė nuostabaus gėrio ir grožio vizijas, kurios diena iš dienos virto apčiuopiamomis tikrovėmis. Ji buvo dažna kilnių vaiko nuotaikų ir pasiryžimų liudininkė, ir daug kartų jos akivaizdoje iš meilės dangaus krito į žemę šviesios džiaugsmo žvaigždės. Bet iš šių giedrių momentų ją pažadindavo tas įkyrus klausimas: kas bus iš tavo sūnaus ar dukros? Kas bus iš jų, kai tavęs čia jau nebebus?

Motina eina gyvenimo keliu, nešdama širdyje didelę meilę ir didelę kančią. Ir tai yra pasaulio vaikų negęstanti viltis, nes meilė ir kančia reiškia išganymą. Ne viena meilė. Ne viena kančia, bet meilė ir kančia. Mat ta yra pilna ir tobula auka, kuri nugali mirtį ir gyvenimo prasmei suteikia amžinumą. Tai yra auka, kuri Apvaizdos teisingumo svarstyklėse sveria daugiau negu vaikų silpnybė ir laikinas geros valios trūkumas. Tai motinos šventoji auka, kuri Dievo akyse meldžia išganymo malonės savo įsčių vaisiui.

Ar kultūringas žmogus ir inteligentas yra sinonimai?

Indrė Bartašiūnienė

(Suaugusiųjų grupėje I premiją laimėjęs straipsnis)

Inteligentas – šviesus žmogus, šviesuolis. Kasdienine prasme inteligentu vadinamas žmogus, išėjęs bent vidutinį mokslą ir dirbąs darbą. Inteligento vardas siejamas nebe su socialine padėtimi ar dirbamu darbu, o su tomis vidinėmis asmens savybėmis, kurios padaro žmogų šviesų (Dr. J. Grinius).

Neseniai dar kartą perskaičiau J.Biliūno apsakymą "Ubagas". Pašiurpau pagalvojusi, kiek daug ubagų dabar Lietuvoje! Tikrų ir apsimetusių. Nuoširdžiai prašančių išmaldos ir vaidinančių vargšus!

"Priėjęs prie vartelių, apsistojo bailiai, kaip ir nedrįsdamas jų atidaryti; paskui, pamatęs mane gulintį, dar labiau nusiminė ir drebančiu balsu paklausė: "Ar galima čia įeiti?"

Tai buvo ubagas. "Atsirėmiau alkūne pagalvin ir nustebusiom akim žiūrėjau į senelį. Kas tai? Petras Sabaliūnas, kurį iš pat mažumės pažinojau kaip turtingą, pasiturintį žmogų, kursai buvo geriausias mano tėvų kaimynas ir bičiuolis, dabar ubagas?"

Skaitydama šias jaudinančias apsakymo eilutes, jokiu būdu neišdrįsčiau Sabaliūno pavadinti... nekultūringu žmogumi.

Taigi: ubagas, o koks be galo kultūringas, šviesus žmogus. Kiek daug jo elgesyje ramybės, nuoskaudos ir dangiškosios taikos!

Nuostabių, šviesių ir be galo kultūringų žmonių paveikslus nutapė A.Vienuolis-Žukauskas, Šatrijos Ragana, Lazdynų Pelėda, Vydūnas ir kt. Ne mokslai, diplomai jiems kultūringo žmogaus vardą pelnė, o vidaus pasaulis, jo nepaprastas grožis ir spindėjimas.

O kas gi yra inteligentas?

Sovietinėje Lietuvoje inteligentas buvo apibūdinamas kaip mokytas apsišvietęs žmogus, priklausantis inteligentijai. Vadinasi, buvo gana turėti aukštosios mokyklos diplomą ar iš profesijos dirbti protinį darbą ir jau galėjai priklausyti inteligentijos sluoksniui.

Tai didžiulė klaida. Šiandieninėje nepriklausomoje Lietuvoje ją bandoma ištaisyti. Tikras inteligentas yra tas, kuris moka ir sugeba išreikšti savo inteligentiškumą. Inteligentiškumo negalima išmokti atmintinai, jis ugdomas, tobulinamas.

Mano susikurto inteligento idealas - asmenybė, spinduliuojanti intelektualine energija, tai žodžio ir minties kalvis, neišsenkančios išminties žiniuonis. Jis - visada paprastas ir nuoširdus, visuomeniškas, atviras siela ir nelinkęs gilintis į savo inteligentiškumą. Tai lyg kūrėjas kultūrinės atmosferos, kuria žmonės alsuoja, tai tas paprastumas, kuris kažkur ir kažkada ir dažnai neaišku kodėl pats savaime kyla žmoguje ir daro jį inteligentišką. Tad kokios gi esminės inteligento savybės charakterizuoja jo inteligentiškumą?

Inteligentiškas žmogus - protingas, apsiskaitęs, geras ir atidus kitiems, mandagus, paslaugus, mąstantis, simpatiškas, gyvenantis savo ypatingą vidaus gyvenimą. Jis - patikimas, nesavanaudis, dvasiškai kilnus, plačių pažiūrų,

ne egoistas. Labiausiai gerbtinas bruožas - pagalba žmonėms jų geruose darbuose ir nelaimėse. Iš patirties žinau, ką reiškia nelaimėje jausti šalia žmogų, kuris tave supranta ir užjaučia. Kiek noro gyventi, kiek stiprybės galima suteikti užjaučiant ir suprantant kitus. Ir kiek jėgų tau pačiam, siekiančiam pamiršti savo rūpesčius, suteikia. Inteligentiškumas - mokėjimas kitus padaryti laimingus.

Inteligentiškumas neatsiejamas nuo kultūros. Tai lyg nepaliaujamas siekimas ne tik stebėti, bet ir keisti tikrovę, nesusitaikyti su gyvenimo netobulumais, kuriuos inteligento ranka pati siekia išrauti kaip piktžoles iš nuostabaus žmogaus gyvenimo sodo. Inteligento kultūra reiškiasi kasdienine kova su blogiu, kritiniu mąstymu, orientavimusi politinėje visuomeninėje ir istorinėje situacijoje. Tai nėra būtinybė, o savaime kylantis vidinis poreikis. Žymus rusų filosofas A.F.Losevas įžvalgiai sugretina *kultūrą* su inteligentiškumu: "Lotyniškas žodis *kultūra* reiškia *apdorojimas*, *ištobulinimas*, *perdirbimas*, *įdirbimas*. Tai reiškia, jog kultūra niekada negali būti naivi. Ji visada yra sąmoningas sielos darbas siekiant pačiam tobulėti ir tvarkyti visa, kas supa žmogų. Inteligentiškumas gi naivus savo prigimtimi, o realiame gyvenime jis visada sąmoningas, nuovokus, įžvalgus ir kur reikia atsargus, o kur reikia - ryžtingas". Taigi inteligentas turėtų gyventi ir dirbti taip, kaip ateityje gyvens ir dirbs žmogus, jo tautos vaikaičiai bendražmogiškos gerovės sąlygomis. Nes taip rūpintis verčia savaime jo išsiugdyta vidinė kultūra. Tuo inteligentas glaudžiai susijęs su kultūros sąvoka, kultūringu žmogumi ar kultūriniu darbu.

Visais laikais mūsų šalyje inteligento pareiga buvo sergėti tautos kultūrą, puoselėti lietuvybę. Ypač tai aktualu dabar, kai kultūrinis gyvenimas Lietuvoje kasdien vis didėjančiu greičiu įgauna įmantresnes, greitai besikeičiančias formas. Kas gi formuoja kultūrą mūsų visuomenėje? Koks kultūros vaidmuo mūsų tautos savimonėje?

Motinos rūpestis: kažin kas iš šio mažylio užaugs?

Tarpukario Lietuvoje lietuvių sąmonėje kultūra buvo suprantama kaip kažkas daugiau negu politinė ar socialinė ekonomika. Tai liudija A.Maceinos darbai apie kultūros problematikos aktualumą, kuriuos dar amžiaus pradžioje plėtojo J.Basanavičius, R.Bytautas, Vydūnas. Šiame amžiuje didžioji dalis rašytojų, mokslininkų, menininkų savo veiklą ir kūrybą grindžia kultūros kaip visuomenės humanizavimo samprata. Ypač pastebimos atskirų intelektualų pastangos formuoti kultūrologiją kaip kultūrinę discipliną. Jos tikslas - auklėti tautą, perkeliant kultūrą į socialinės tikrovės realybę. Ne paslaptis, kad ji nelinksma, vaizduojama pesimistiškai. Nesunku tuo įsitikinti pavarčius pagrindinius Lietuvos dienraščius, kurie šiurpina nuotraukomis, gąsdina kriminaliniais straipsnių pavadinimais. Visa tai išduoda mūsų visuomenės kultūrinį gyvenimo lygį. Tad šiandieną, deja, į lietuvių kultūros sociologiją, drąsiai galima įvesti tokias sąvokas kaip kentėjimo ir aimanavimo kultūra. Tačiau tik per kančią gimsta išgryninta tiesa, nuglūdinta istorinių negandų kūryba, o galbūt originalesnė ir

įdomesnė tautos kultūra. Tai kas kuria lietuviškosios kultūros dvasią? Ar kultūringą visuomenę formuoja tiktai politologai, istorikai, literatūrologai, t.y. inteligentija? Įsitikinusi, kad prie kultūrinės raidos tradicijų prisideda ir moraliai išauklėta jaunimo dalis, ir sąžiningai gyvenantis pensininkas, ir gerai išmanantis biznį verslininkas. Darbštus darbininkas ir mylintis savo žemę valstietis taip pat gali būti kaip gero elgesio, mandagumo pavyzdys. Visi jie patriotai, mylintys Lietuvą, trokštantys geresnio ir šviesesnio rytojaus. Tiek, kiek visuomenėje yra padorių piliečių, tiek yra kultūringų žmonių, daugiau ar mažiau savo tvarkingu gyvenimu, teisingomis mintimis, prisidedantys prie inteligentijos kultūrinio-tautinio darbo.

Inteligencija reikalauja išprusimo savo profesinėje veikloje. Tam reikia pastangų, didelio noro ir valios. Nuostabu, kai inteligentiškumas ugdomas palankioje kultūrinėje aplinkoje, kai pasirinkta norima profesija, tuomet ir į darbą einama kaip į šventę. Neatsitiktinai ir aš dirbu vienoje iš svarbiausių kultūros institucijų - bibliotekoje. Džiaugiuosi čia dirbdama. Idealus bibliotekininkas man - aukštos profesinės etikos asmenybė. Tai eruditas, turintis daug kompetencijos, lankstumo, atsakomybės jausmą bei gerus darbo įgūdžius. Visada ginantis skaitymo laisvę. Ir ne tik tai. Sėkmė darbe priklausys ne tik nuo mano profesinių įgūdžių, bet ir nuo jausmų, t.y. jausminio intelekto. Jausminis intelektas padeda suprasti ir valdyti savo jausmus, priimti kritiką, rasti argumentus bendraujant su žmonėmis. Skaitytojų aptarnavimo skyriuje susiduriu su visokio elgesio žmonėmis. Vieni iš jų - malonūs, patenkinti sudarytomis skaitymo galimybėmis, nevaržomai naudojasi visa informacija. Kiti - grubūs, iš anksto besivadovaujantys neigiama nuostata, peikiantys sukauptas bibliotekos materialines ir dvasines vertybes. Aš, kaip kultūros darbuotoja, turiu gerbti ir mokėti suprasti tiek kultūringus skaitytojus, tiek neturinčius kultūros. Žinau, kad pasitelkdama komunikabilumą, sveiką nuovoką, įveiksiu bendravimo keblumus. Taip norisi padėti formuoti teigiamą kultūringo bibliotekininko įvaizdį, ginantį profesijos prestižą visuomenėje.

Aš esu laiminga, nes gyvenime sutikau ir bendravau su tokiomis asmenybėmis, kuriuos sielos gelmėje vadinu tikrais inteligentais. Tai paprasti siela, kūrybiškai nepailstantys, nebijantys rūpesčių, pavojų - dvasios aristokratai. Kokius bruožus juose vertinu labiausiai? Kuo jie man ypatingi ir išsiskiriantys nuo kitų man pažįstamų kultūringų žmonių?

Dvasingumas. Ženkliausias tikrojo inteligento bruožas. Mokantis giliau mąstyti, geriau orientuotis bet kurioje situacijoje. Dvasingumą neretai atspindi ir išorė paliekanti stiprų poveikį, skatinanti sekti jo pavyzdžiu. Pabendravęs su dvasingu žmogumi, tarsi pats daraisi geresnis, kyla noras tobulėti.

Kūrybinė iniciatyva. Tai mokėjimas kritiškai mąstyti, nesusitaikymas su apgavystėmis, melu. Tai veržlus troškimas tobulinti pasaulį, tarnauti tiesos Deivei.

Meilė žmogui. Mylėti - tai reiškia švęsti savęs buvimo šventę ir būti Dievui dėkingam už gyvenimo dovaną, jo grožį, kitus žmones, žinias, net patį mąstymo procesą. Mylėti, taip, kad iš meilės sau negalėtum įskaudinti savęs, artimo ir neartimo. Kelias į meilę - per atleidimą. Būtent nuo jo prasideda džiugūs išgyvenimai, laimės jausmas, draugystė, pasitikėjimas. Jų, mylinčių, niekada neužklups depresija, baimė ar vienatvė, nes jie moka džiaugtis ir branginti tikrąsias vertybes. Su meile gimsta užuojauta, stebuklingas sugebėjimas sumaniai bendrauti su nuliūdusiu. Aš juos vadinu gražesnio ir šviesesnio gyvenimo meistrais, pilnavertiškumo jausmo įkvėpėjais, kurių gyvenimo nuostata - mylėkite ir jus mylės.

Tautiškumas. Tai ne tik mylintys žmogų ar jį supantį pasaulį, bet mylintys savo gimtąjį kraštą. Didžiavimasis savo tautiškumu, valstybės istorija, pagarba lietuviškai kultūrai, o kartais nesvetima ir nostalgijos liga. Turintys savyje tvirtą ideologiją neabejingi politiniams įvy-

kiams. Tai lyg kūrybiškai apsiginklavę kariai, žinantys, kada į kovą stoti, o kada ne.

Save gerbiantys. Savaime suprantama, jog tai aukštos etikos, moralės, dori sąžiningi asmenys. Susivokiantys savo mintyse ir veiksmuose. Tai savo ramių, nesiblaškančių minčių valdovai, žodžio galios genijai.

Religingumas. Tikėti reiškia būti harmonijoje su protu, siela, kūnu ir Dievu. Dievas yra gyvenimas, tačiau daugiaplanis. Pagrindinės Dievo sampratos yra: Kelias, Tiesa ir Vartai į gyvenimą. Tas, kuris gyvena su Dievo įstatymais, nenusisuka nuo velnio chaoso taisyklėmis gyvenančiu paklydėliu. Žmogus niekada netaps Dievu, tačiau jis gali priartėti prie Dievo. Kai jis tampa vientisas protu ir siela, jo tikslu virsta greta esančio žmogaus gyvenimas. Tikras katalikas moka pasidalinti savo gyvenimu su kitais ir išmoko padėti atsiverti kitam. Nedaug tokių kilnių žmonių yra. Bet aš tokius buvau sutikusi ir supratusi iš jų, kaip įdomiai ir kūrybiškai galima gyventi. Aš dėkinga jiems.

Inteligentiškas žmogus niekada neleis nurimti sielai, užmigti protui, kaip kad žemė niekada neleistų nepatekėti saulei. Ji budina žemę, šypsosi jai, šildo ją kaip savo auginamą ir nuolat puoselėjamą kūdikį. Inteligento inteligentiškumas tai yra vertybė, kurios negalima pavogti ar aklai nukopijuoti, jos ir neatimsi. Tai ilgo kasdieninio triūso, saviauklos kelias į tikslą, kuris įgyvendinamas kantriai ir nenukrypstamai jo siekiant. Bet tai ne tik auklėjamojo pobūdžio dalykas. Įrodyta, kad žmogaus intelektas daugiau ar mažiau įgimtas. Jis gali būti įvairiopas: matematinis, kalbinis, muzikinis, vizualinis-erdvinis, tarpžmogiškas ir save suprantantis, kūniškas. Intelekto sugebėjimai priklauso ir nuo aplinkos, ir nuo genų. Amerikiečių mokslininkai šiandieną mano, kad 20% mūsų intelekto priklauso nuo sąlygų gimdoje, dar 20% reikia priskirti aplinkai, kurioje mes užaugome, o 50% priklauso genams. Likusieji 10% priskiriami prie kitų nenumatytų aplinkybių. Dar viena nenugincijama tiesa. Inteligentiškumą suformuoja aplinka, socialinės sąlygos, finansinė padėtis, įgimti gabumai. Būsimasis inteligentas jau iš šeimos, tėvų pavyzdžio įgyja tam tikrą intelektą. Vis dėlto intelekto niekada tiksliai neišmatuosi, niekada objektyviai neapskaičiuosi jo koeficiento. Tavo asmeninį intelektą įvertins tik tavo asmeninis gyvenimo testas. Kiekvienas kultūringas žmogus ar inteligentas turi teisę rinktis gyvenime, ar kilti aukštyn, ar pulti žemyn, ar stovėti vietoje. Taip ir inteligentas, jei jis nori tapti didžiuliu kalnu, jis turi kopti į jį ilgai ir atkakliai. Kiekviena šiandienos minutė jam neįkainojama, valandos suplanuotos, rankomis laikoma minutė. Išauga kalnas į amžinybę, stovi išdidus, saulė jį pirmą budina. Kad ir graži pieva, miškai, upės aplinkui, visi pirmą jį pamato. Taip ir inteligentas, mano supratimu - tobulybės įsikūnijimas, kelrodis visose žmogiškose srityse. Daug skirtumų, daug skirtingų reikalavimų yra inteligento ir kultūringo žmogaus gyvenimuose. Tai skirtingų pasaulių, mąstymo, siekių, jausenos ir sielos savininkai.

Tačiau kiekvienas mūsų yra didžiausias gamtos stebuklas, savito kūrybinio turtingumo lobis. Būtent skirtumai ir sukuria unikalų, nepakartojamą žmogų, jo išskirtinę dieviškąją misiją šioje žemėje.

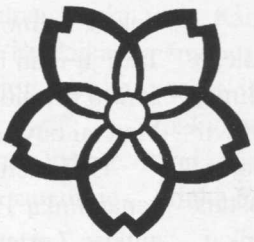

KAIP REAGUOTI Į APKALBAS?

Vena Stačkūnienė

Teko patirti apkalbas pačiu aukščiausiu lygiu, per spaudą ir įvairiuose susirinkimuose, iš anuo metu galingo žmogaus – saugumo viršininko. Ir be teisės apsiginti. Ir su pasekmėmis: teko išeiti iš darbo, draugės mama uždraudė bendrauti su manimi, kad nepakenktų savo ateičiai, o tėvo ranka pakilo prieš mane. Taip netekau ir namų.

Buvo jaunystė, kaip ir visų – viliojanti, džiaugsminga, kilnių pažadų vedama. Į ją atėjau iš karo – tai pirmieji mano gyvenimo prisiminimai. O paskui pokaris. Mūsų Biržų miestelio šiaurinė Vytauto gatvės dalis, gal pusės kilometro ilgio, nuolat buvo nuguldyta jaunų vyrų lavonais. Vieni juos vadino *miškiniais*, kiti *banditais*. Mes, vaikai, eidavome žiūrėti. Juos net nužudytus saugojo ginkluoti *stribiteliai*. Kraupu buvo žiūrėti, kai klykianti sena motina ėjo prie sniege numesto, nuplėštais rūbais ir negyvo sūnaus, o *stribitelis*, įrėmęs šautuvo buožę į moteris krūtinę, stūmė tą nelaimingąją tolyn. Tada pravirkau ir aš. Man buvo penkeri metai. Tai buvo gyvenimo pamoka.

Mes, pokario vaikai, nežaidėm su lėlėm ir nestatėm smėlio pilių. Mes žaidėm karą, mes buvom *ginkluoti*. Prie medžio šakos abiejų galų pririšdavom virvutę ir taip pasidarydavom *šautuvą*. Ir būdavom *vokiečiai* arba *rusai*, ar *miškiniai* ir stribiteliai.

Pro mūsų namus, kelis kartus per dieną varydavo kalinius, viduriu gatvės grindinio, surištomis rankomis jaunus vyrus, senelius ir moteris, jaunas mergaites. Liūdnais ir skausmingais veidais. Juos lydėjo šauti paruoštais automatais ginkluoti *stribiteliai*. Mes, vaikai, juos pažinojom. Tai prasigėrę mūsų kaimynai tėvas ir sūnus Selevičiai, Morkūnas, iš kaimo *miškinių* išvytas, peršauta nosimi Brazdžius. Žmonių tarpe jie neturėjo pagarbos. Tą liūdną eiseną mes, vaikai, lydėdavome nuo kalėjimo iki tardymo būstinės. Savo iš medžio šakos padarytus *šautuvus* nukreipę į *stribitelius*. Vieni į mus nekreipdavo dėmesio, o kiti atsigręždavo ir mosuodami savo tikrais šautuvais varydavo mus tolyn. Mums tai buvo pramoga. O tą vasarą, kai aš auginau juodą oželį, mes abu lydėdavome kalinių eiseną, gatve einantys žmonės juokdavosi. Ir aš norėjau, kad jie juoktųsi iš tų pusgirčių *stribitelių*. Tada jau pradėjau mąstyti, kaip išvaduoti kokį nors kalinį, ar kaip nors padėti jam. Tai buvo gyvenimo pamoka.

Kai į Biržų bažnyčią buvo paskirtas dirbti kanauninkas Petras Rauda, pakilo visas miestelis. Mes, dar mokinės, skubėdavome į bažnyčią klausyti jo puikių pamokslų. Per pamokslus jis nesibardavo, jis nesakydavo "anuo metu, labai seniai"... Jis su šypsena, ramiai aiškino gyvenimo tiesas. Ir mes visi kartu prisiekėme nežudyti negimusių, negirtuokliauti, sekmadienį švęsti ir nelaužyti kitų gyvenimo dorybių. Man asmeniškai kanauninkas Petras Rauda buvo gėrio šaltinis čia, žemėje, Biržuose. Iki šiol niekada nesutiktas. (Mano aplinkos, šeimos, giminės žmonės buvo kitokie. Tarp jų man buvo šalta ir niūru.) Kanauninkas žėravo išmintimi. Jis kvietė kilti, ir žmonės kilo. Man tai buvo džiaugsminga gyvenimo pamoka.

1957 metų birželio mėnesį 21 dienos naktį kanauninką P. Raudą suėmė saugumiečiai. Jį nuteisė 7-eriems metams kalėti lageryje...

Suvokiau tai kaip didžiausią neteisybę, bjaurų niekšiškumą. Kanauninkas jau buvo senas žmogus, 10 metų jau iškalėjęs, vergavęs Sibiro lageriuose. Mes, trys buvusios klasės draugės, parašėme jam laišką į Mordovijos lagerį. "Kad galėtume paimti nors dalelę Jūsų vargų ir sunkumų, su dar didesne viltimi lauktume Jūsų sugrįžtant", – rašėme mes. Taip pradėjome susirašinėti. Kanauninko laiškai džiugino mus. Į mūsų jam parašytą pirmą laišką atsakė: "Jūsų laiškas – tai pavasario dvelkimas, nors snaigės ramiai krito už lango, man vaizdavos, kad tai margaspalviai drugeliai skraido, žiedų ieškodami, kur nutūpti, pailsėti, pasidžiaugti! Mano širdis dėkinga sulaukus tokį mielą, nuoširdų pasiuntinį. Jūsų rankų pagamintą, širdies padiktuotą. Nebesijaučia tuomet tų užtvarų, nematai spygliuotos tvoros ir, rodos, bokšteliuose jau ne šaltas beširdis sargas, o Viešpaties angelai budi... Iki gelmių mane sujaudino"– rašė kanauninkas.

Aš tada dirbau teisme posėdžių sekretore. Ruošiausi stoti į Kauno taikomosios dailės technikumą. Turėjau užsidirbti pinigų mokslui.

Sovietiniais metais nebuvo ir susirašinėjimo laisvės. Saugumiečiai (KGB) darbuotojai sekė, kas su kuo susirašinėja. Taip patekau į saugumo *globą*. Biržų saugumo viršininkas V. Raudys pradėjo kviesti mane dažniems ir ilgiems pokalbiams. Jis man įrodinėjo, jog nėra Dievo, ir koks nusikaltėlis kanauninkas P. Rauda. Buvau jauna, todėl nebijodama gyniau tikėjimą, gyniau kanauninką ir įrodinėjau sovietų valdžios niekšybes. Kartą manęs net klausė, kas mane pamoko, ką reikia kalbėti atėjus į saugumą. Vieno pokalbio metu viršinininkas išdidžiai pasakė: "Jei būtų Dievas, perkūnas trenktų į mane, nes aš kalbu prieš jį"... "Eis laikas, viskas pasikeis ir tada pajusite, jog trenkė perkūnas", tada pasakiau aš.

Bet tas perkūnas trenkė į mane. Vakare, grįžus iš darbo, savo namuose radau saugumiečius. Jau buvo padaryta krata, paimti kanauninko Raudos laiškai, foto nuotraukos, net piešinukas su kryželiu ir sąsiuvinys- dienoraštis. O ten buvo poeto B. Brazdžionio eilėraštis ir įrašas "įvyko garbingas vengrų liaudies sukilimas" (tada dar mokiaus 10-je klasėje). Suėmė mane ir išsivarė į saugumą. Čia mane saugojo ginkluotas kareivis. Po naktinio tardymo, ryte jau tardė iš Vilniaus atvažiavę saugumiečiai. Jų tarpe ir šrifto specialistai. Sužinojau jog esu kaltinama proklomacijų rašymu ir platinimu. Bet tai buvo netiesa.

Po kelių dienų buvau atvesta pas saugumo viršininką. Čia buvo ir laikraščio "Raudonasis artojas" redaktorius. Man buvo pasakyta, kad būsiu nušluota nuo gyvenimo kelio, arba turiu rašyti "atvirą" laišką į laikraštį *Tiesa* ir aiškinti, jog mane suklaidino kanauninkas Rauda, kad aš jį smerkiu ir gailiuos klydus. Už tą rašymą net privilegijų žadėjo. Leisti įstoti į dailės institutą ar universitetą (tai esą jų galioje). Pasakiau, kad niekada ir už nieką gyvenime taip niekšiškai nedarysiu. Paleido. O po kelių dienų rajoniniame laikraštyje pasirodė straipsnis "Kanauninko Raudos voratinklyje". Trijuose laikraščio numeriuose buvo smerkiamas, juodinamas kanauninkas, poetas Brazdžionis ir daug pikto melo prirašyta apie mane. Kad pasityčiotų, kad apjuodintų, kad įskaudintų.

Kartoju. Tai buvo aukščiausio lygio apkalba – per spaudą ir susirinkimuose. Ir be teisės apsiginti. Tai buvo žiauri gyvenimo pamoka. Tada įsakiau sau nenuleisti galvos ir nė vienos ašaros. Ir atlaikiau. (Deja, pravirkau tik po 30-ies metų, kai pirmame Sąjūdžio suvažiavime kalbėjo nuo saugumo nukentėję žmonės).

Kanauninkas Rauda ir liko pats šviesiausias žmogus, kada nors gyvenime sutiktas. Kai jis grįžo iš lagerio ir gyveno Svėdaruose, buvo pakvietęs mane atostogauti. Esu dėkinga Dievui, kad teko pažinti tą kilnų žmogų kanauninką Petrą Raudą.

"GAILA MAN MINIOS"

Algirdas Paliokas SJ

Gyvename poatpirkiminėje žmonijoje. Dievas mums jau nėra kažkas nesuprantama ir neregima, kaip tai buvo iki Kristaus. Prieš mūsų vaizduotės akis yra įsikūnijęs Dievas, Dievas su žmogaus kūnu ir žmogaus širdimi. Mes žinome Jo gyvenimą, Jo darbus, Jo mokslą. Meilės įsakymas yra didžiausias, ir mums jau nėra problemų mylėti tai, ką galime įsivaizduoti, apie ką tiek daug žinome iš Šv. Rašto. Jėzaus asmuo mus traukia ir žavi. Kuo labiau Jį pažįstame, tuo lengviau Jo klausyti.

Prisimename duonos padauginimą. Kas paskatino Jėzų tai padaryti? "Jėzui pagailo jų ir jis išgydė sergančius" (Mt 14,14). Vėliau, vakarui atėjus, jam pagailo alkanų žmonių minios ir Jis ją pamaitino. Ne kartą ir ne du. Jam buvo gaila ligonių, demono apsėstųjų. Jis gydė ir gelbėjo, o labiausiai Jam buvo gaila dvasinėse tamsybėse klaidžiojančios žmonijos. Visas Jo laikas buvo skirtas mokyti, tarnauti, kad kartais nelikdavo laiko ne pavalgyti, o nakties dalį praleisdavo maldoje.

Ko Jam gaila dabar? Jam gaila šiandieninės žmonijos, kuri nežiūrint jau įvykusio atpirkimo, nepriima Jo arba, priėmę tikėjimą, negyvena pagal jį. Po 2000 metų krikščionybe dar nealsuoja visos žemės tautos. Priešingai, pasaulis vis daugiau nusigręžia nuo Dievo. Po II Vatikano Susirinkimo krikščionybė tarsi buvo atiduota į žmonių rankas, raginant, kad Dievo būtų siekiama laisvai, Meilės Dvasiai veikiant ir žadinant. Dievo tautos dalis naujas laisvo pasirinkimo doktrinas, išsiaiškino savaip: nereikia save apsisunkinti įvairiomis religinėmis praktikomis, nereikia atgailos ir pan., nes ir be to esą galima sekti Kristų. Naujoms idėjoms pasklidus, pasirodė ir pasekmės. Kiek daug Dievui pasiaukojusių paliko šį luomą ir grįžo į pasaulį. Matome, kaip mąžta dvasinis luomas, matome, kokia dvasia jis palaipsniui užvaldomas, matome, kaip ten, kur lengva ir gera gyventi, nebėra atsiliepimų į Dievo šaukimą. Jėzui gaila mūsų, nes pjūtis didėja, o darbininkų mažėja.

Gerovė žemiškame gyvenime neiššaukė pakilimo dvasiniame gyvenime. Esame varginami savo žmogiškojo silpnumo ir savo nuodėmių, varginami ir artimųjų ydų, klaidų bei jų skirtingumo nuo mūsų. Visa tai galėtų patarnauti tobulumo augimui, jei mokėtume priimti ir pernešti. Ir Jėzui gaila, kad mes, katalikai, žinodami teoriją bei visų problemų išsprendimo kelius, tuo nesinaudojame ir taip bereikalingai apsunkiname savo ir kitų gyvenimus.

Kristus mums paliko kitokį gyvenimą. Po atpirkimo Dievas įsūnijo pasaulį, ir mes tapome Dievo vaikais. Mums yra atiduotas laisvės, džiaugsmo ir meilės gyvenimas. Visa tai – ne graži fantazija, ne vien šventųjų privilegija, o visų atpirktųjų galima būsena. O neatpirktųjų nėra žemėje! Katalikai, tikrojo tikėjimo išpažinėjai, privalo būti pirmi: pirmi išpažinti ir parodyti, pirmi vykdyti ir liudyti, koks yra tas atpirkto žmogaus, dangaus paveldėtojo, gyvenimas, kad aplinkiniai matydami gėrėtųsi, susižavėtų ir pasektų. Ir Jėzui be galo liūdna ir gaila mūsų, nes mes renkamės sunkų gyvenimo kelią ir nenorime tikrai ir realiai būti Tėvo vaikai.

Koks lengvas vaiko gyvenimas! Tėvai jam teikia viską, ko reikia fiziniam ir dvasiniam augimui. Tėvai saugo ir globoja, už vaiką padaro, ko jis negali, išsprendžia jo vaikiškas problemas. Jie stengiasi, kad vaiko gyvenimas būtų lengvas, ramus ir džiugus. Dievas nori, kad ir mūsų gyvenimas būtų toks pat. Jėzus aiškiai pasakė: "Jeigu neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę" (Mt 18,3). Kaip iš suaugusio atsiversti į vaiką? Ar reikia pamiršti įsigytąjį mokslą, gyvenimišką patirtį ir sugebėjimą išlikti įvairių

sunkumų bei nelaimių grandinėje? Ne! Šiuo palyginimu Dievas iškelia vaiko pasaulėžiūros pagrindą – tikėjimą. Vaikas šventai tiki tėvų tiesa, gerumu, meile. Jam atrodo, jog tėvai visa gali. Jau kūdikystėje ir ankstyvoje vaikystėje jis daugybę kartų įsitikrino, jog prašymą seka išpildymas. Kol Dievo nepažįsta, vaikui tėvai yra viskas, jam yra lyg dievai. Ir tai dėl šimtaprocentinio tikėjimo tėvais. Jėzus nori ir mus paskatinti į pilnutinį tikėjimą ir pasitikėjimą Paradoksalu, bet mums suaugusiems šito reikia mokytis ir rimtai mokytis iš vaikų.

Iki atpirkimo nebuvo žemėje pavyzdžio, aiškiau aptariančio kūrinio ir Kūrėjo bendravimą. Tiktai Jėzus mums paaiškino: Danguje yra Tėvas, o žemėje – Jo vaikai. Jis nori rūpintis žmonėmis taip visapusiškai, kaip tėvai – savo vaikais. Jeigu mes per mažai patiriame šio rūpesčio, tai ne Dievas kaltas, o mūsų silpnas tikėjimas. "Jeigu turėtumėte tikėjimą, kaip garstyčios grūdelį, jūs tartumėte šitam kalnui 'Persikelk iš čia į ten', ir jis persikeltų. Jums nebūtų nieko negalimo" (Mt 17,20). Turėdami tikėjimą, prašytume ir gautume, jeigu tai, aišku, būtų pagal Dievo valią.

Daug tiesų ir teiginių lieka vien sausomis teorijomis, jeigu jos neįteka į mūsų kasdienybę viską perkeičiančiu srautu. Įgyvendinta vaiko dvasios būsena kaip tik išgali tai padaryti. Argi negalime būti štai tokie:

Žaisti Tėvo akivaizdoje. Mūsų visi net didžiausi ir svarbiausi darbai, planai bei rūpesčiai Dievo žvilgsniu – tai tik vaiko žaidimas kaladėlėmis. Juk kaladėlės išnyks, o mūsų moraliniai apsisprendimai išliks. Vaikas laimingas, jei, pakeldamas akis nuo savo žaidimo, sutinka rimtai jį stebinčio tėvo žvilgsnį. Ar tikime, kad Dievas kiekvieną akimirką mus mato?

Kartkartėmis tarti žodį Tėvui, paprašydami pagalvos, patarimo ar pritarimo. Tikėjimas sako, kad Dievas priima mūsų mintis, žodžius, emocijas... Ar tikime? Ar tuo dažnai naudojamės?

Būti Tėvo globos ramybėje. Jeigu pasitikime ir tikime Dievo artumu ir dėmesiu mums, pranyksta baimė, neramybė, netikrumas ir apima saugi ramybė. Mano Tėvas – visagalis. Ko aš turėčiau bijoti?

Nesigąsdinti dėl ateities. "Taigi nesirūpinkite rytdiena, nes rytojus pats pasirūpins savimi" (Mt 6,34). Tėvo rankoje laikai ir amžiai ir tuo pačiu – žemės valdovas žmogus.

Daugiau tikėjimo, pasitikėjimo ir meilės! Ar sunku dažniau ištarti bent kelis žodžius savo Kūrėjui ir Viešpačiui, bet kitaip neįprastiniai, t.y. visa savo būtimi. Jų yra didelė įvairovė: Tavimi, Viešpatie, tikiu ir pasitikiu: Tau gyvenu; Tave myliu; būk visada su manimi ir pan.

Dvasinės kūdikystės nelygstamus privalumus mumyse formuoja tikėjimo, vilties ir meilės įkūnijimas mūsų kasdienybėje. Taip pasikeičia žmogaus bendravimas su Dievu: kiek gali, vaikas tiek eina pats, kai negali, yra Dievo nešamas. Neturintis šios dvasios žmogus viską planuoja ir vykdo pats. Kiek dėl to nereikalingų sunkumų, problemų, išgyvenimų! O kartais ištinka ir lemtinga, nepernešama, neiškenčiama valanda, neatitaisoma tragedija užsibaigianti... Jėzui gaila visų, kurių negali paguosti, suraminti, pagydyti, per sunkumus panešėti.

Tūkstančius kartų girdėti žodžiai: tikėjimas ir pasitikėjimas. Ir nė į galvą neateina, jog šie žodžiai slepia didįjį žmogaus bandymą žemėje, tolygų rojaus bandymui. Juk įėjimo į dangaus karalystę sąlygą Kristus nusakė labai aiškiai: "Jei neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę" (Mt 18,3). Ak, kaip reikia atsiversti net ir tam, kuris, įvykdęs sekmadienio pareigą, "atsiskaitęs" su Dievu, gali ramiai sau gyventi be Dievo visas šešias dienas. O ką jau bekalbėti apie kitus! Niekada nenutrūkstantis nuo ryto iki vakaro vaiko ryšys su tėvais parodo, kokio artumo, kokio bendravimo Kūrėjas laukia iš savo kūrinio. Kada susipras kiekvienas žmogus, kad reikia siekti ir pasiekti vaiko tikėjimo ir pasitikėjimo pilnatvę? Taigi ar nereikia mums kiekvienam atsiversti, kad patektume į dangaus karalystę?!

KAS PADEDA IR KAS KLIUDO SUGYVENTI SU KITAIS?

Irena Stančikienė

Toks mažas ir bespalvis mano namas.
Link namo kelias-siauras ir duobėtas.
Laukuos prijaukintas žirgas ganos.
Namuos jau prijaukintos mano bėdos.

Jonas Mačiukevičius

mes bevardžiai minioj ir beveidžiai
tarsi žvaigždės Visatos glėby.
Saugom mintį kalbėdami frazėm
ir retai apkabinti pravirkstam,
ir retai draugų neišduodam
kaip apgirtę išduodame mintį.

Birutė Steponavičienė

Kretingos rajone, Padvarių pensione, dviejų kambarių bute gyvena Alberta ir Gintautas. Jie susipažino Kauno neįgaliųjų vaikų internate. Ir jau dvidešimt metų tęsiasi ši retos šilumos broliška draugystė, kupina meilės ir pasiaukojimo vienas kitam. Tuomet Albertas sirgo, sunkiai vaikščiojo. Jo niekas nelankė: nei tėvai, nei giminės. Gintą, sergantį cerebaliniu paralyžiumi, mama išsivežė į internatą, arčiau namų. Bet Ginto ir Alberto draugystė nenutrūko. Kitiems padedant, skriejo parašyti laiškai. Albertui draugystė su Gintu, padėjo sustiprėti. Jiedu labai užimti žmonės, nes kuria! Gintas – eilėraščius, o Albertas gražiai piešia, siuva, lipdo... Ginto eilėraščius Albertas išverčia socialinei darbuotojai, ši juos užrašo. Išleido ir bendrą knygelę *Vienišo ilgesys*.

Kas padeda šiems jauniems vyrams ir kitiems likimo nuskriaustiems žmonėms gyventi? Ar jie laimingi? Taip. Nes jie sugeba nusijuokti vienatvei, liūdesiui, skausmui. Priima gyvenimą tokį, koks jis yra. Ir yra laimingi, nes užmiršdami savo vargus ir kančias, moka džiaugtis ir šypsotis pro ašaras.

Tokie pavyzdžiai verčia susimąstyti apie daugelį dalykų. Gyvename įvairių įvykių rutinoje. Mus visada supa daugybė žmonių: gatvėje, namuose, poilsiavietėse, kavinėse, bažnyčioje. Bet dauguma jaučiasi vieniši. Vieniši tarp žmonių. Kodėl? Kas padeda ir kas kliudo mums sugyventi su kitais?

Esam tokie, kokie esam,
Ir išaušta diena lyg naktis,

Gyvename savyje užsisklendę, užsitvėrę nuo kitų sienas. Tiek žodžių, bendravimo, tiek tikrų tikriausias plytų tvoras. Bijome būti išduoti, išjuokti. Pats gyvenimas to išmokė. Svarbiausia – mūsų širdyse įsikerojo pavydas. Pavydime kaimynui, draugui, draugei, nepažįstamam praeiviui. Ir nesvarbu ko: gero vyro, žmonos, vaikų, svetimo turto, rūbų, šypsenos ar nuoširdaus juoko.

Kad ir mūsų kaimynės elgesio pavyzdys. Visą amžių patys dirba sunkiai, vos galą su galu suduria. Kodėl? Daugelis nesupranta tai. Pamąstau, o gal todėl, kad jos vyras girtuoklis, prageria tiek ir tiek, – nors kitą rytą matai jį triūsiantį nuo pat aušros: ravi daržus, pjauna dalgiu žolę, nes mašina pjauti brangu. Ir suprask žmogau, bet nutyla. Kada kaimynei blogai – susirgo telyčaitė, paršelis, atbėga – padėk. Eini, padedi, o kaip žmogui bėdoje nepadėsi. Atvažiavo dukra – paskolink kiaušinių, atneši, gal ir pieno įpilk, gerai būtų ir vištą jei papjautum – grąžinsiu. Laukiu jau kokius 6 metus, tegu. Negaila, bet kam apgaudinėti, kad grąžins. Tik neseniai išgirdau, kad pati esu "skūpa", su manimi sunku atsiskaityti. Še tau boba ir devintinės. Taigi, kai kaimynėlei bloga – ji visada šalia. Bet jeigu jai sekasi gerai – nežiūri į tavo pusę, net apsirikusi. Dar blogiau, jei išgirdo, kad man kas nors pasisekė: gavau gerai apmokamą darbą, ar – pažaliuoja veidas, nė žodžio nebegali ištarti. Manau, kad šalia pavydo visada kartu ir

gobšumas. Bet ieškai žmoguje ir gerų savybių. Tikiu, kad gėrio yra daugiau nei blogio. Juk auginame atžalas, ką mato jie? Gėrio ir blogio daigai išdygsta šeimoje, o toliau auga ir lapoja visuomenėje. Kiekvienas daigas suranda savo terpę.

Tėvų pasėta gėrio, meilės sėkla turi imunitetą blogiui. Blogio yra mažiau nei gėrio. Tačiau gėris nepastebimas, jis yra norma. Blogis greit pastebimas, iš kitų išsiskiria.

Blogis – tai mūsų viduje, pasąmonėje glūdinčios mintys, susikaupę jausmai, mus įžeidusiam žmogui. Viduje mes pykstame, kunkuliuojame. Ir ateina tokia akimirka, kada mes sprogstame lyg ugnikalniai. Įsiliejame ant šalia esančių žmonių, nors dažnai nebūna tų, kurie mus įskaudino. Apie pasekmes susimąstome tik tada, kai jau viskas išsakyta ar padaryta. Neveltui yra sukurta daug patarlių, kad "žodis-gydo, žodis-žeidžia", kirvio padaryta žaizda užgyja, žodžiais įskaudinta širdis- niekada".

Kaip dažnai norime, kad vaikai būtų geresni už mus, protingesni, laimingesni. Kiek kartų mamos susibara tarpusavyje dėl vaikų! Gindamos savo mažylį dažnai neįsiklauso kieno buvo tiesa. Yra sakoma, kad "maži vaikai, maži vargai". Tačiau tai ne visiška tiesa. Juk yra patarlė "lenk medį kol jaunas". Todėl tėvams tenka sunkiausia pareiga – užauginti dorą, darbštų dėmesingą vaiką. Būti tėvais, o ne gimdytojais. Be meilės sau, artimui, Dievui niekas gyvenime nepasisektų.

Žmogus tikėjime atranda atsvarą savo problemoms, bėdoms. "Dievas mus moko savo Kalėdų nakties stebuklingu užgimimu, išlikti didžiu žmogumi, Dievo vaiku. Tarp žmogaus vargingos buities ir aplinkinio pasaulio, stokojant daugelio, atrodytų, būtinų dalykų. Niekados nestokoti meilės Dievui ir artimui". Meilė tikrai padeda sugyventi su kitais. Reikia prisipažinti vieni kitiems meilėje, reikia apie tai kalbėti ir demonstruoti, o ne gėdytis. Meilės sąvoka plati. Gaila, kad dauguma jaunuolių susižavi vienas kitu, nesupratę tikrosios meilės galios. Meilę supranta tik fiziniu aspektu. Gąsdina spaudoje pateiktų statistikų skaičiai: 4 santuokos, 7 ištuokos, nulis santuokų, 3 ištuokos. Kas atsitiko? Nebėra šeimose pagarbos vienas kitam, nuoširdumo, pakantumo, pasitikėjimo. O jie patys didžiausi darnios šeimos sąjungininkai.

Aš visada džiaugiuosi draugės Dalios ir Rimvydo šeima. Augina 3 sūnus, kaip ąžuolus. Šeimoje visi pasiskirstę pareigomis, vienas kitam padeda. Tarp vaikų užsiplieskia taip pat *karai*. Bet vaikai turi gerą pavyzdį – tėvus, kurie auklėja ne tiesomis, kaip reikia sakyti, daryti, – bet savo gyvenimo pavyzdžiu. Kiekvieną sekmadienį tėvelis su mažaisiais sūnumis klauso bažnyčioje šv. Mišių, o mama su vyriausiuoju sūnumi gieda ir groja vargonais. Problemų, piniginių sunkumų iškyla ir jiems, bet jie sugeba neįskaudinę vienas kito jas išspręsti. Dar daug gražių žodžių galiu pasakyti apie šią šeimą.

Ir kaip kontrastas išplaukia giminaitės šeima. Motinai nepasisekė šeimyninis gyvenimas. Augino dukrą ir sūnų. Moteriai sunku vienai, tai draugų, padedančių *atsipalaiduoti* nuo rūpesčių, visada atsirasdavo. Ir vis su gėlėm, šampano buteliu, vaikams saldainių atnešdavo. Užaugo dukra neparuošta šeimai, nusipieštu *gero* tėčio įvaizdžiu. Ištekėjo. Vyras tas pats kasdien, ir valgyti prašo, ir rūbus skalbti reikia, o ji to daryti nepasirengusi. Vyras ne iš tų kantriųjų, vis auklėja. Nelaiminga ji, nelaimingas jis, o jų auginama dukra lyg laukinukė, kol tėvai kovoja – vaikas daro ką nori. Pradeda kovoti kiekvienas už savo tiesą. O kovos būdu pasirenka pagal savo charakterį, doros suvokimą.

Man atmintin įsirėžė profesoriaus Vytauto Landsbergio žodžiai: "Viskas priklauso nuo mūsų pačių. Lemties nėra – yra pasirinkimas". Kiti tikina, kad žmogus yra pats savo laimės kalvis. Kodėl laimės negalima nudrožti, laiku ją "nutverti". Užsižiopsom, ir ji praeis pro šalį. Daug kam trūksta šito jausmo – laimės. Linkime mes jos vieni kitiems įvairių progų metu. Bet ji neapčiuopiamas dalykas, suvokiamas tik pačiam žmogui. Ar ji padeda sugyventi

su kitais? Taip. Ypač jei tu kartu džiaugiesi artimo laime.

Mano gimtinėje gyveno Močiutė. Visi miestelio žmonės ją vadino ne vardu, pavarde, o paprasčiausiai – Močiute. Ji sugyveno su visais, buvo visų laukiama. Nes ji, daug vargo gyvenime patyrusi, nuo mažens nedidukė, trapi, išsaugojo neapsakomą širdies gerumą ir meilę viskam, kas gyva. Visada ji buvo švytinti, gera, paprasta, nuoširdi. Su ja smagu būdavo laimės akimirką, drąsu – nelaimėje ir skausme.

Nuo rūpesčių apsunkusi siela visada ieško prieglobsčio gerų žmonių apsuptyje. O jų yra, ir gana nemažai. Apie mamos draugę Onutę, dabar jau iškeliavusią Anapilin, galiu pasakyti:

"Tave lyg saulę, aš išvydusi džiaugiuos
Po mėnesį lietingo, apsiniaukusio,
Vien liūdesį į sielą man atnešusio
Dangaus..."

Dovilė Berkutė

Ji pati visados gyveno dorai ir klystančiam ištiesdavo pagalbos ranką. Pasitempusi, pasipuošusi sutikdavo kiekvieną svečią. O kokių patarimų skraistę ji turėjo! Ji be jokio atlygio kiekvienam pagelbėdavo bėdoje, patardavo kaip elgtis bet kurioje situacijoje. Ir niekada neapsirikdavo. Giminių mažai turėjo, bet draugų! Lyg toje dainoje, kurią dainuodavo Ala Pugačiova: "Turėk daug draugų, o ne daug pinigų". Laiminga buvo Onutė, galėdama padėti kitiems. Skaudžiai išgyvendavo, matydama, kiek vyksta teismų tarp brolių ir seserų, tėvų ir vaikų. Kiek godumo, išskaičiavimo, pykčio. Juk juos visus motinos augino, kad kaip toje pasakoje – visų krūvoje neperlaužtų svetimi, kad gyvenime vieni kitiems padėtų.

Anksčiau tik grožinėje literatūroje, skaitydavome apie vargšus, elgetas, bedarbius. Nebuvo alkoholikų, narkomanijos problemos, o dabar tik apie tai tekalbama. Vadinasi, gyvenome užsisklendę, nematydami kitų skausmo, vienišumo. Nuteisti, pasmerkti mokame greitai. Norėčiau pacituoti kunigo Žygo mintis: "Elgetai, alkoholikui pirma nupirk duonos, o paskui žiūrėk, gal jam ir dvasiškai gali padėti". Ugdykime savyje meilę ir pagarbą kiekvienam žmogui ir stenkimės suprasti, kad jis nėra mažesnis už tave.,

Apaštalas Paulius sako: "Kas aš būčiau, jei neturėčiau meilės?" Krikščionys kalba apie artimo meilę, pagarbą. Kristus mokė apie Dievo meilę, ir meilę priešams, atlaidumą. Šis jausmas, jei tik žmogus gali jį puoselėti, tampa atsvara bet kokiai destrukcijai, susvetimėjimui, susipriešinimui.

Mes gyvename dabartimi, lekiame ateitin. Bet dabartis ir ateitis remiasi į praeitį, į kurią verta atsigręžti. Verta atsigręžti į senolių patarimus, jų gyvenimo būdą, moralinius principus. Lengviau draugą atstumti, negu jį surasti. Kas gi kliudo sugyventi su kitais? Tai mūsų egoizmas, pavydas, pyktis, gobšumas, savęs perdėtas vertinimas, nemokėjimas išklausyti kitų.

"Apnuoginę sielą, akimirką
pasijuntam kitų išjuokti".

Bet visada po lietaus sušviečia saulė, po nakties išaušta rytas. Taip ir mūsų jausmai vis keičiasi. Tai mes pykstame, tai atleidžiame, tai apkalbame – tuoj gailimės. Ir šitas mūsų nuoširdumas, atgaila, atjauta, pakantumas, meilė padeda sugyventi su kitais. Kokie bebūtume pikti, bet mums rūpi ir šalia esantis žmogus. Reikia stengtis kontroliuoti save: ne tik veiksmus, bet ir žodžius, net ir mintis. Laimingi žmonės turi dvasinę ramybę. Dvasinis bendravimas reikalingas kaip oras ir vanduo. Bendraudami įžiebiame nuoširdumo kibirkštėlę vienam, o šis tuo gerumu gali pasidalyti su savo artimu.

Ir visada tebūna šypsena, kuri džiugintų mus,

Draugas šalia mūsų.
Širdžių liepsna, kuri šildytų visus,
Malda, kurią galėtume kalbėti.

AR DORA ĮMANOMA BE TIKĖJIMO?

A.A. Varanavičius

Doros ir tikėjimo santykį XX amžiuje galima buvo ilgą laiką stebėti tarytum specialaus eksperimento ypatingomis laboratorijos sąlygomis vadinamojoje "blogio imperijoje", ypač į jos bolševikų gniaužtus patekusioje ideologinės ir dvasinės prievartos slegiamoje Lietuvoje jos okupavimo metais.

Ne paslaptis, kad čia – kaip ir visoje Sovietų Sąjungoje – masiškai ir įvairiausias būdais iš ateizuotų šios šalies centrų buvo diegiamas, skatinamas ir platinamas ateizmas, t.y. bedieviška pasaulėžiūra, atmetanti tikėjimą į Dievą ir tradicinių religijų palaikomas dorovines, dvasines bei apeigines normas, buvo raginama keisti tradicines šventes, apeigas bei filosofines ir teologines tezes. Nors religija ir bažnyčia oficialiai nebuvo panaikinta, bet dėl bolševikų vykdomos prievartos atskirų piliečių atžvilgiu laipsniškai iš gyvenimo praktikos buvo išstumta normali tėvų ir vaikų apsisprendimo galimybė arba sąžinės laisvė. Religinį tikėjimą buvo siekiama pakeisti tikėjimo surogatu – bolševikų skleidžiama ideologija ir jos vadų – Markso, Lenino, Stalino masišku garbinimu. Jų garbinimo paunksmėje buvo aukštinami ir vietiniai bolševikų vadai – rajkomų ir kitų organizacijų sekretoriai, jų rankose sutelkiant kadrų, biurokratinio aparato, ekonomikos, kultūros, teisės ir kitus valdymo klausimus.

Atvirai skelbdami vedinamąją proletariato diktatūrą, visas bolševikų aparatas skiepijo jaunimui ir gyventojams aklą tikėjimą, jais pačiais ir jų platinama ateistine pasaulėžiūra bei dirbtinai sukurtu komunistinės moralės kodeksu. Moralės srityje ypač buvo propapguojama Lenino kalba III komjaunimo suvažiavime, kurios pagrindinė tezė tokia: viskas doroviška, kas padeda kurti komunizmą. Tačiau komunizmo tikslus ir uždavinius formuoja ir platinta "neklystančioji" bolševikų partija ir jos vadai. Vadinasi, tokia išvada: dorovinga visa tai, ką įsako ir propaguoja bolševikai ir jų vadai bei vadeivos. bet toks dorovės supratimas visiškai priimtinas bet kokių nusikaltėlių gaujos vadeivoms! Taigi komunistinė moralė – tai ta pati bolševikų proletarinė diktatūra – tik čia jau kitu – dorovės – pavadinimu. Dorovė komunistinėje ideologijoje neteko savarankiško žmogaus dvasią stiprinančio ar orientuojančio stimulo vaidmens – ištisai tapo proletarinės diktatūros marionete, aklai paklūstančia bolševikų nuolat kintantiems nurodymams iš viršaus. Sovietinių bolševikų dorovė ištirpo jų ateistinėje perdėm politizuotoje ideologijoje, tapo jos besąlygiška rėmėja ir ruporu, pavirto partokratų bei biurokratų kasdienės valios vykdytoja ir skatintoja, neprisipažįstanti jokių abejonių ar kitos asmenybės valios priešinimosi. Aristotelinio ar religinio tipo dorovė buvo masiškai išstumta iš sovietizuoto gyvenimo ir praktikos. Jos rudimentai kartu su religijos apraiškomis dar ruseno Lietuvos suaugusiųjų žmonių sąmonėje.

Pokario Lietuvoje per radiją, kiną, paskaitas, mokyklos literatūrines pamokas, partinius komjaunimo ir pionierių susirinkimus dažnai ir masiškai, nevengiant ir sofistikos metodų, buvo

peikiamos, pajuokiamos, žeminamos ir kritikuojamos religinėje praktikoje pastebėtos keistesnės detalės, reiškiama pseudoužuojata religingiems žmonėms, o partiečiai ir komjaunuoliai būdavo svarstomi susirinkimuose ir net baudžiami už tai, jei kas iš jų apsilankė bažnyčioje savo sutuoktuvių, vaikų krikšto, tėvų laidojimo ir kitais atvejais. Už tokius ir panašius "religinius prietarus" kai kurie komjaunuoliai ir partiečiai būdavo atleidžiami iš darbo, šalinami iš aukštųjų mokyklų.

Masinės ir sistemingos okupantų bei jų aktyviųjų pasekėjų – kolaborantų ateistinės veiklos pastangos, jaunimo ateistinis auklėjimas ir žmonių tampymas per iš anksto surežisuotus susirinkimus, – visa toji ateistinė prievartinė atmosfera, – darė savo juodą mauro darbą ir Lietuvos padangėje. Jauni žmonės, siekiantys mokslo ir karjeros, net išlaiką savo sieloje religinį tikėjimą ir tradicinės krikščioniškos dorovės principus, ėmė vengti lankytis bažnyčioje, arba vis rečiau tai darė jau slapukaudami, nes savo gyvenamoje vietoje nuėjęs į bažnyčią, neretai patekdavo į "juoduosius sąrašus", kuriuos sudarinėjo iš mokyklų, rajkomų ir pan. atsiųsti pažįstamų žmonių registratoriai. Laipsniškai Lietuvoje atsirado iki tol neregėtas ir naujas santykis tarp susilpnėjusio – išretinto religinio tikėjimo bei jo moralės nešėjų ir naujai besiformuojančios sovietiškai ateizuojamos dorovės, išvaduotos iš "religinių pančių", – kaip tuomet sakydavo bolševikai.

Būtina turėti galvoje, kad visą penkmetį užtrukę karai, o po to buvęs pokario ekonominių, politinių, karinių, socialinių, mokslinių, kultūrinių, ideologinių, bei teisinių permainų lakotarpis jau iki Stalino mirties 1953 m. gana stipriai paveikė neigiama prasme Lietuvos jaunimo religinį švietimą bei parengimą. Vis daugiau jaunimo atitrūkdavo nuo religinio švietimo, apeigų ir bažnyčios. Didžia dalimi tai priklausė nuo tėvų pozicijos. Tačiau gausėjo smulkių darbo vietų kiekis miestuose ir kaimuose. Jaunimas veržėsi į miestus ir miestelius, atitrūkdami nuo tėvų globos. Kaimo ir ypač mokyklų ir miestų jaunimą siekė įtraukti į savo gretas komjaunimas ir kitos visuomeninės organizacijos. Jaunimo religinis išprusimas buvo labai nevienodas: nuo baigusių pirmosios komunijos kursus (vaikai iš religingų šeimų) iki absoliučių beraščių ir aklų ateistų, lengvai priimančių bet kokią ateistinę propagandą. Komjaunimo organizacijose neretai buvo svarstomos komjaunuolių asmeninės bylos, susijusios su jų pažiūromis į religiją, jos apeigas ir bažnyčią. Dažniausiai, aišku, viršų imdavo ir puldavo žodžiais kitus aktyviausi aklieji ateistai, nes juos skatino ir rėmė visos rajono ir aukštesnės bolševikinės valdžios instancijos. Komjaunimo ir bolševikų vidaus jurisdikcija buvo atskirta nuo teismo. Todėl nei komjaunuolis, nei partietis negalėdavo skųstis prokuratūrai ar teismui, kad komjaunimo ar bolševikų organizacijos pažeidinėja jų asmenines teises.

Taigi komjaunuolių ir partiečių "auklėjimas" vykdavo pusiau slapta nuo visuomenės.

Tokiomis sąlygomis bolševikiniai vadukai buvo įžūlūs ir drąsūs, susidorojant su eiliniu komjaunuoliu ar partiečiu – nevengdavo panaudoti ir iš esmės neleistinus metodus: apgaulę, melą, šmeižtą, išankstinį susirinkimų surežisavimą, faktų iškraipymą ir pan. Eiliniai komjaunuoliai ir partiečiai gerai jautė, kad jiems geriau nepatekti į panašų savųjų kolektyvinio "auklėjimo" malūną. Todėl daugelis komjaunuolių nori nenori siekė vykdyti vadukų nurodymus, dažnai nesiskaitydami su savo sąžinės liekanų parodymais ir vidinės dvasinės ramybės bei teisingumo interesais. Taip ateizuotoje visuomenėje dorovinės vertybės laipsniškai neteko vidinės saviregulos mechanizmo funkcijų ir tapo tik paklusnia bolševikinių vadukų ir jų skleidžiamos ideologijos iš išorės lengvai valdoma tarnaite. Aristotelinė religinė dorovė kaip santykiškai savarankiška visuomeninės sąmonės forma okupuotoje Lietuvoje žymia dali-

mi neteko savo gyvybingumo. Melas, apgaulė, vagystės, svetimavimas tampa kasdieniu reiškiniu. Tokio elgesio "teoriniu" pateisinimu tampa vis dažniau liaudyje vartojamas posakis – nepagautas – ne vagis.

Ilgainiui religija ir tikėjimas Lietuvoje gerokai nusilpo, daugelis žmonių nustojo praktikuoti religines apeigas ir liovėsi lanką bažnyčią. Kasmet priaugdavo naujos kartos, kurios vis mažiau buvo girdėjusios religinio lavinimo tiesas. Jie augo su vis menkiau iškultivuotu tikėjimu. Tuo labiau, kad ir religinė literatūra pateko į specfondus, buvo masiškai išguita iš kasdienio gyvenimo praktikos. Planingai maišant Sovietų imperijos gyventojus, Lietuvoje kasmet gausėjo visiškai kitoje religinėje bei kultūrinėje terpėje susiformavusių ateistų profesionalų, kurie aršiai puldinėjo katalikybę ir stengėsi mokyti lietuvius, kaip reikia gyventi ir kuo tikėti.

Vietinių gyventojų masėje gausėjo jaunų – sovietinėje mokykloje ir net sovietinėje šeimoje išauklėtų – žmonių santykinis kiekis religinio tikėjimo nenaudai. Tikėjimas ir jo rudimentai išliko pagyvenusių žmonių masėje ir jų išauklėtų arba auklėjamų vaikų santykiškai mažėjančioje dalyje. Bet šis nueinančių arba dar neįsijungusių į visuomenės gyvenimą žmonių kontingentas visuomenės kultūriniame ir ideologiniame darbe buvo iš esmės nustumtas vos ne į pogrindį – jų visuomeninis reiškimasis buvo prislopintas ir ignoruojamas. Informacijos kanalais daugiausia dėmesio buvo skiriama darbui ir fiziškai tvirtų žmonių darbinei veiklai – melžėjų, šėrėjų, traktorininkų, statybininkų, audėjų ir kitų fizinio darbo atstovų biografijoms. Mokslo, švietimo ir kultūros bei propagandos darbuotojai vis mažiau bevartodavo ištraukas iš Šventojo Rašto. Atskiri Biblijos posakiai kritikuojami ir pašiepiami. Lietuvoje ima klestėti ateizmo daigai. Religijos kritikai panaudojamas supaprastintas interpretavimas arba net gudriai maskuojama sofistika, kurią gali kvalifikuotai vertinti tik labai aukšto išsilavinimo žmonės. Tuo tarpu populistinė auditorija neretai tokią

Mama – mokytoja.

pseudokritiką priima už tikrą monetą.

Dorovę ir etikos normas bandoma atskirti nuo religinio tikėjimo. Propagandistai dažnai įrodinėjo, kad ateistų dorovė galinti egzistuoti nepriklausomai nuo religijos ir būti net aukštesnės kokybės. Jie bandydavo remtis J. Šliūpo ir kitų tarpukario Lietuvos laisvamanių dorovės apibūdinimu. Tačiau jie sąmoningai nutylėdavo tą nenumaldomą faktą ir sąryšį, kad J. Šliūpas buvo išauklėtas krikščioniškos moralės įtakoje ir atmosferoje! Kaip tik tai ir įgalino jį ir gyvenime būti dorovišku! Be to, J. Šliūpo veikla ir pažiūros sovietinėje Lietuvoje buvo mažai kam žinomos. Bet hipotetinių teiginių aiškinimas, panaudojant silpnai žinomus faktus ir dar su nutylėjimais, nieko neįrodo! Ateistai platino tezę, kad svarbiausias pozityvus elementas religijoje – tai dorovės normų propagavimas, bet dorovę religija vos ne mechaniškai perėmusi iš pasaulietinės dorovės. Todėl esą dorovę galima mechaniškai atskirti nuo religijos ir ją naudoti visuomenės gyvenime, o religija tuomet būsianti visuomenei nereikalinga! Eidami tuo keliu, laikas nuo laiko bolševikai ėmė skelbti komunistinės dorovės principus. Tačiau liaudis iš tų kodeksų tik šaipėsi ir kūrė anekdotus. Bolševikams atrodė, kad pakanka priimti jų sambūrio nutarimą, ir nauji dorovės principai įsigalios! Tačiau bolševikai, griaudami beveik

Jos brangiausias turtas.

visas praeities tradicijas ir visuomeninės sąmonės formas, neturėdami širdyje nieko švento, sustiprinti religijos ir Dievo palaiminimu, jau apriorišKai pasmerkė irimui ir savo pačių paskelbtus dorovės principus su visais jų rinkiniais arba kodeksais. Ir iš tiesų, kai žmogui bandoma iš išorės primesti kažkokius visuomenės grupuotės prasimanytus principus ar dorovės (t.y. individo asmeninio elgesio kasdienes normas) kodeksą, neturintį vidinio dvasinio – iš dangaus aukštybių einančio palaiminimo, verčia patį individą pasišlykštėti tokiu kodeksu – kaip grubiu pasaulietinės valdžios kišimusi į asmenybės dvasinio ir konkrečiai kūrybingo gyvenimo individualų pasaulį, neturintį jokio noro nei intereso tapti tos ar kitos pasaulietiškos grupuotės valios marionete ar robotu. Visai kitas dalykas, kai tam tikros dorovės normos įtvirtintos religijoje ir pašventintos Dievo valia. Tokios dorovinės normos tampa asmenybės formavimo tvirtumo pagrindu, tarnauja pačios asmenybės kaip Žmogaus aukščiausių tikslų bei interesų – net gyvenimo prasmės – įgyvendinimui bei vidinio dvasinio gyvenimo pusiausvyros realizavimui, dvasinės rimties, asmeninės atsakomybės ir artimo meilės realizavimui. Dorovės normų religinis motyvavimas turi gilią humanišką ir visuomeninę prasmę bei žmonių visuomenės narių koegzistencijos įprasminimą.

Ateizmo propaguotojai teigė, kad pasaulietiška dorovė esanti net aukštesnio lygio nei religinė dorovė. Masinė Lietuvos gyventojų ateizacija ir kurį laiką susilpnėjęs religinis tikėjimas negalėjo nedaryti pokyčių ir Lietuvos ateizuotų gyventojų dorovės pobūdžiui. Pagal ateizmo propagandą išeitų, kad pokario ateizuojamų gyventojų dorovės lygis turėjo augti ir tobulėti. Tam tikrų pavyzdžių tikėjimo ir dorovės raidos santykiui analizuoti gali pateikti eilinio Lietuvos komjaunimo komiteto bendradarbių dorovės apraiškos, pastebėtos praėjus daugmaž 10 metų po Antrojo pasaulinio karo pabaigos, kai sovietiniai okupantai Lietuvoje, atrodė, amžiams čia įsitvirtino ir nebebuvo matyti išsivadavimo prošvaistės. Kadangi nomina sunt odiosa, tai komjaunimo rajkomo ir minimų bendradarbių pavardės ir vardai pakeisti sąlyginiais.

Žemaitijos komjaunimo rajkome atsakingose pareigose dirbo Algirdas Taurinskas ir norom nenorom tapo ateizuotų bendradarbių – komjaunuolių dorovės liudininku. Pats Algirdas dar karo metais, būdamas ikimokyklinio amžiaus, baigė tradicinius pirmajai komunijai priimti parengiamuosius kursus prie miestelio bažnyčios buvusioje špitolėje. Jis tapo religinės bendruomenės nariu ir bažnytinių apeigų vykdytoju – tuo labiau, kad tam skatino kurį laiką laiką jį auklėjusi teta – bažnytinio choro giedotoja. Nors paties Algirdo religinės pažiūros dar nebuvo gerai susiformavusios, bet daug religinių tezių, faktų, gražių įspūdžių bei pagrindines apeigas ir pagrindus jis jau buvo įsisavinęs. Mokykloje mokėsi labai gerai. Todėl komjaunimo organizacija ir mokytojai siekė jį stipriais raginimais įstoti į komjaunimą, nurodydami to žingsnio didelius privalumus jo paties ateičiai. Įstojęs į komjaunimą, Algirdas nustojo lankęs bažnyčią.

Pakviestas dirbti į Žemaitijos komjaunimo rajkomą, ilgainiui prisiklausė rajkomo partokratų religinės teorijos ir praktikos kritinių te-

zių bei įrodinėjimų, kai kada jautė tos kritikos perdėtą tendencingumą, o kai kada pagalvodavo – nejaugi partokratų kalbos – tik klaidingi prasimanymai?! Susidarė situacija, kai susvyravo įsitikinimas kai kurių tezių tiesa, galvoje kildavo viena kita abejonė – ką derėtų manyti tuo ar kitu klausimu? Dažniausiai Algirdas vijo šalin tas abejones ir siekė vaizduoti save abejingu ateistu, nelankančiu bažnyčios, įsitikinusiu, kad pagrindinius tikėjimo klausimus dar bus galima spręsti ateityje, kai jis po kelių ar keliolikos metų savaime įgis daugiau žinių arba tam atsiras daugiau pasirinkimo laisvės. Einamuoju momentu Algirdui, siekiančiam mokslo, buvo palankiau prislopinti savo religinių pažiūrų demonstravimą ir aktyviai bendrauti su bendraamžiais komjaunuoliais, tuo labiau, kai jų gretose Žemaitijos rajkome buvo galima sutikti, atrodė, daug įdomių ir aukštos moralės jaunimo – apsišvietusių, gabių, talentingų, geranorių ir humaniškų žmonių. Ilgainiui ir Algirdo Taurinsko religinės pažiūros nors ir neišnyko, bet įgavo tam tikrų svyravimų formas. Atsitiktiniame susitikime su teta, užėjus kalbai apie Dievo buvimą, Algirdas, vengdamas kalbėti atvirai (kad teta nepaskleistų jam socialiai pavojingus gandus apie rajkomo komjaunuolio religines pažiūras), pareiškė: "Labai norėčiau, kad Dievas būtų! Bet... atrodo, kad jo, deja, nėra!" Tai buvo Algirdo diplomatinis išsisukimas nuo atsakymo į tiesų klausimą. Jei religijos klausimais vieną kitą klausimą mintyse trumpam ir panagrinėdavo, tai dorovės klausimai Algirdui nekėlė abejonių. Jis naivokai manė ir tikėjo, kad visi žmonės laikosi ir privalo laikytis tų pačių dorovės principų. Jam ir į galvą neateidavo, kad jis pats iš esmės laikosi Dekaloge paskelbtų reikalavimų žmogui: nemeluok, nevok, nesvetimauk, nepavydėk artimui ir t.t. Išaugęs krikščioniškoje aplinkoje, Algirdas ir ateizuotoje atmosferoje siekė elgtis pagal krikščioniškos dorovės principus ir jais vadovavosi. Algirdas nesuprasdavo, kodėl jam kai kurie žmonės sakydavo: "Tu tik vienas dirbi visame rajkome!" "Tu kažkoks ypatingas!" "Tu stipriai imponuoji!" "Tu – senoviškas žmogus!" "Tu man patinki!" "Tu – genijus!" "Jis supranta daugiau, negu kalba!" (I-jo sekretoriaus tezė), "Jis ten visa galva aukštesnis už kitus!" (II-jo sekretoriaus – mokytojos Irenos žodžiai, apie Algirdą klasės pamokose) ir pan. Dabar galėčiau vertinti, kad panašūs atsiliepimai apie Algirdą Taurinską kildavo ne tik dėl jo gabumų darbe ir mokymesi, reikalaujančio tam tikro stoiškumo ir susilaikymo lemtingais sau ir kitiems momentais, pavyzdžiui, kuo mažiau kalbėti abejotinais klausimais ir neįvelti kitų į nereikalingus svarstymus bei tampymus susirinkimuose.

Tačiau savyje Algirdas Taurinskas kritiškai vertino aplinkinių bendradarbių labiau atsipalaidavusį dorovinį elgesį, kuris laikas nuo laiko pateikdavo ryškių ir šokiruojančių dorovinio degradavimo pavyzdžių.

Žemaitijos rajkome dirbo vidurinę mokyklą bebaigiantis gražiai nuaugęs komjaunuolis Jonas. Tai buvo tvirtas, rudakis, tamsiaplaukis komjaunuolis. Jo tėvai priėmė į namus gyventi tamsiaplaukę Aldoną. Staiga Žemaitijos rajkome kilo sambrūdis, kai Aldona kreipėsi į I-jį sekretorių Jurgį, kad šis įtikintų Joną ją vesti, nes ji nuo jo jau laukiasi kūdikio. Jonas atsisakė ją vesti ir buvo atleistas iš komjaunimo rajkomo kaip morališkai susikompromitavęs.

Rajkomo II-ji sekretorė Irena – šviesiaplaukė mėlynakė – buvo mokytoja. Vos tik į Žemaitijos rajkomą atvyko Lietuvos komjaunimo CK instruktorius Edvardas patikrinti rajkomo darbų. Irena su juo susidraugavo ir ištekėjo. Tačiau laikinai ji liko dirbti tose pat mokytojos pareigose – vakarinėje mokykloje vakarais, o dieną – rajkome. Praėjo vos keli mėnesiai ir pasklido gandai, kad Irena susiradusi meilužį – vakarinės mokyklos mokinį – kaimyną. Neilgai trukus, ji buvo atleista iš rajkomo kaip morališkai susikompromitavusi.

Žemaitijos komjaunimo rajkomo II-ju sekretoriumi buvo iškeltas iš kito rajkomo atsiųstas iš šnekos labai kultūringas šviesiaplaukis mėlynakis Klemas, baigęs vidurinę mokyklą. Jam niekada netrūkdavo žodžių. Jis visada žiūrėdavo

į akis pašnekovui. Atrodė labai nuoširdus, draugiškas, lipšnus, mokėjo bendrauti su žmonėmis. Vos tik padirbėjo kelis mėnesius, ėmė girtauti, darė pravaikštas, susirado komjaunuolę ir ją vedė. Netrukus su ja išsiskyrė. Paplito gandai, kad jo motina skundžiasi, jog jis bando ją išprievartauti. Iš rajkomo buvo atleistas kaip morališkai susikompromitavęs.

Rajkomo II-ju sekretoriumi buvo išrinktas vidurinę mokyklą bebaigiantis komjaunuolis Ričardas. Geltonplaukis mėlynakis, kiek stačiokiško būdo, bet mokantis dirbti su pionieriais ir komjaunuoliais. Pradžioje atrodė, kad jis turi aukštų siekių. Dirbdamas rajkome, gerai vadovavo mokyklų pionieriams, mokydamas ir ragindamas juos auginti triušius. Jis mėgdavo girtis: "Man visiškai nesvarbu, ką kiti galvoja apie mane!" Algirdui Taurinskui tokia Ričardo išmintis kėlė abejones dėl jų socialinės vertės... Kartą atšilus orams, Žemaitijos rajkomo bendradarbiai nuėjo į aikštelę pažaisti tinklinio. Abipus tinklo įsitaisė vien komjaunimo darbuotojai, sudarydami nepilnas komandas. Daug smūgių buvo rezultatyvių. Štai čia netikėtai atsivėrė Ričardo aistros. Jis ėmė taip šlykščiai keiktis, kad buvo gėda klausytis. su kiekvienu smūgiu į kamuolį, su kiekvienu pašokimu prie tinklo, su kiekvienu sėkmingu ar nesėkmingu smūgiu jis grubiai keikėsi, panaudodamas tiek lietuviškus, tiek rusiškus keiksmažodžius. Niekas jo nedrįso ar nenorėjo viešai perspėti ir sulaikyti. Žaidėjų komandose pagal pareigybes Ričardas buvo vyriausias. Tad kitiems buvo nepatogu viešai mokyti savo viršininką. Vėliau, kai kitas Žemaitijos komjaunimo rajkomo bendradarbis bus svarstomas už tai, kad per tėvų laidotuves užėjo į bažnyčią, II-is sekretorius Ričardas susirinkime naiviai apkaltins bendradarbį, sakydamas: "Tu privalai su savimi nešiotis komjaunimo bilietą. Tu įėjai į bažnyčią. Vadinasi, tu įnešei į bažnyčią ir savo komjaunimo bilietą, jį purvinai suteršdamas. Nuo tavo komjaunuoliško bilieto niekas nebenuplaus šios dėmės!"

Po to Ričardas ėmė kitų puolamą bendradarbį Algirdą Taurinską grubiai šmeižti keliais prasimanymais, nors ir taip jau buvo pareikšta daug fantastinių prasimanymų, naivių ir melagingų kaltinimų. Instruktorius Steponas pabandęs protestuoti: "Kaip tu gali taip šnekėti Ričardai!? Pagalvok, kaip tu pats pasielgtum Algirdo Taurinsko padėtyje?!" Po kelių dienų instruktorius Steponas buvo priverstas atsisveikinti su Žemaitijos komjaunimo rajkomu, o Ričardas vėliau buvo paaukštintas pareigose – tapo Žemaitijos komjaunimo rajkomo I-ju sekretoriumi. Algirdas Taurinskas nustojo su juo sveikinęsis.

Buvęs Žemaitijos komjaunimo rajkomo I-is sekretorius Jurgis jau kitame susirinkime vėl svarstant tą patį bendradarbį Algirdą, užuot jį kokiu nors atžvilgiu pagyręs, parėmęs ar paguodęs nelaimės atveju, chamiškai kartojo Ričardo šmeižikiškus žodžius ir pridėjo nuo savęs: "Kokia mums iš Algirdo Taurinsko nauda?! – Jokios!" Ir tai buvo kalbama apie bendradarbį, kuris Žemaitijos komjaunimo rajkome išdirbo apie trejus metus, vykdydamas nelengvą rajkomo biurokratinį darbą, o paties I-jo sekretoriaus vertinimu akis į akį normaliais taikos laikais buvo pasiekęs aukštą lygį – Algirdui jis pareiškė: "Tu esi genijus!" – ta prasme, kad gerai susidoroji su visais darbais – rajkome – su raštvedyba ir dviračių remontu, o vakarinėje mokykloje – gaudamas gerus pažymius. Be to, paties I-jo sekretoriaus Jurgio rekomendacija prieš du ar tris mėnesius Algirdas Taurinskas buvo apdovanotas Lietuvos komjaunimo Centro Komiteto garbės raštu "Už pavyzdingą darbą komunistiškai auklėjant jaunimą"! Prie geriausių norų bolševiko Jurgio nepavadinsi nuosekliu ir teisingu: po tokių dorovinių ekscesų iš tokio veikėjo galima tikėtis visko – jo dorovė pernelyg kūrybinga – marionetiška – nenusakoma. Po kelių mėnesių šis I-asis rajkomo sekretorius Jurgis, turėjęs 8 ar 9 klasių baigimo pažymėjimą, buvo paaukštintas – jį išrinko Lietuvos komjaunimo Centro Komiteto nariu! Mat jis Vilniuje pasakė kalbą Lietuvos komjaunimo suvažiavime ir, matyt,

sumaniai pasigyrė, įtikino kitus, kad jis esąs puikus jaunimo auklėtojas bei švietėjas, nuoseklus ir principingas kovotojas prieš religinių pažiūrų – prietarų liekanas jaunimo sąmonėje, nors anksčiau – artėjant naujiems rajkomo sekretorių rinkimams, Jurgis dejavo rajkomo bendradarbiams, kad sužlugtų, jei jam reikėtų apleisti Žemaitijos rajkomo sieną: "Kur man tada eiti?! Į kiaulių fermą? – Ten dirbti negaliu, nes ten reikia turėti žinių, reikia mokėti, kaip kiaulės šeriamos!" Bendradarbiai nedrįso nieko sakyti, nors savyje kilo pašaipi mintis: "Įdomu, kad jaunimui auklėti mažaraštis Jurgis laiko save kompetentingu, o štai kiaulių šerti – nesugebėtų, nes turi per mažai žinių! Įdomus šio bolševiko menkas savikritiškumo lygis, kiaulių šėrimas pripažįstamas rimtesniu darbu, reikalaujančiu šiokios tokios atsakomybės, o jaunimo auklėjimas esąs paprastesnis, nes čia esą jo žinių pakanka. Jurgis neretai girdavosi turįs 9 klasių baigimo pažymėjimą ir karininko antpečius, vadinasi, buvo įpratęs vaikyti iš esmės beteisį jaunimą kareivinių sąlygomis. Bet negi žmonėms auklėti ir mokyti lengviau nei kiaules auginti! Įdomi šio jaunimo vadeivos mąstysena ir savimonė! Tikrai įdomi! Algirdo Taurinsko apeliacinės kovos su rajkomo I-uoju sekretoriumi Jurgiu. Jurgis taip įklimpo į savo paties melo, gudragalviavimų ir intrigų liuną, kad Lietuvos komjaunimo Centro Komitetui neliko nieko geresnio sugalvoti, kaip staiga atleisti iš Žemaitijos komjaunimo rajkomo I-jo sekretoriaus pareigų ir patį antžmogį Jurgį – vidury vasaros, net nelaukiant jo kadencijos pabaigos. Tai reiškia, kad ir šis komjaunimo veikėjas nepataisomai susikompromitavo savo pseudodorovine veikla. Sapientibus sat, nors čia būtų galima pateikti ir daugiau konkrečių jaunimo dorovinės degradacijos pavyzdžių.

Iš esmės dauguma Žemaitijos komjaunimo rajkomo atsakingų darbuotojų, per trejus metus pasikeitus net trims II-iems sekretoriams, ištisai subyrėjo dėl dorovinio susikompromitavimo, t.y. dėl žemo moralinio lygio, ypač dėl Dekalogo reikalavimo "nesvetimauk" pažeidimų. Už melą, gudragalviavimus – intrigas, keikimąsi rajkomo kadrai netgi gaudavo paaukštinimus – kildavo savo karjeroje. Tik pernelyg įklimpę į melą ir intrigas, pernelyg nepateisinamai susipainioję sofistikos džiunglėse galėjo irgi netekti darbo. Bet tai būdavo retokai.

Man regis, kad netekę religinio tikėjimo ir jo teikiamų vidinės kontrolės varžtų, jauni žmonės, pavyzdžiui, Žemaitijos komjaunimo rajkomo atsakingi bendradarbiai, prarado sugebėjimą valdyti savo aistras rimtesniuose gyvenimo išbandymų posūkiuose. Praktiškai įsigalėjo visuomenei labai žalingas principas: jei tavęs niekas nemato, gali daryti, ką tik nori! Bet žmonės užmiršta, kad "darydami, ką nori" neišvengs palikti pėdsakus. Todėl tik laiko klausimas – kada ši yla išlįs iš maišo. Žymiai geresnių ir patikimesnių vaistų visuomenei teikia krikščionių tikėjimas, kai sako, kad viską stebi ir mato Dievo akis. Nuo Dievo žvilgsnio tu niekur nepasislėpsi! Tai skatina ir iš vidaus žmogų kontroliuoti – net ir jauna žmogų – kontroliuoti savo paties vidinį pasaulį ir dažnai sulaiko jo valią nuo nuodėmingo poelgio. Be to, žmogų ir ypač jaunimą labai tinkamai auklėja pati išpažintis, kurios metu žmogus priverstas pergalvoti savo blogus poelgius gero elgesio naudai ir tuo tikėjimas aiškiai stiprina dorovės normas ir žmogaus dorybingą elgesį.

OPTIMIZMUI – PLATŲ KELIAS

Antanas Marčiulaitis

Šimtametis senukas, paklaustas, kaip tvarkė savo gyvenimą, jei sulaukė tokio solidaus amžiaus, paaiškino:

– Nepiktnaudžiavau alkoholiu, nerūkiau, racionaliai ir saikingai maitinausi, daug dirbau, judėjau, mankštinausi gryname ore. O svarbiausia – stengiausi išlaikyti pakilią nuotaiką, visą laiką buvau nepalaužiamas optimistas, į nesėkmes žiūrėjau kaip į laikiną, praeinantį dalyką.

Manau, kad šito senuko teiginio neužginčytų nei gydytojai, nei psichologai. Jau nuo seno žinomas posakis, kad juokas ir linksmumas atitolina nuo gydytojų ir nuo vaistinių.

Visiems aišku, kad su linksmu, kultūringu sąmojingu žmogumi visada maloniau bendrauti, negu su paniurėliu, į viską žvelgiančiu pro juodus akinius. Optimistas pagyvina tarpusavio ryšius; o jei dar sugeba panaudoti, kur tinka, šmaikštų, bet neužgaulų žodį, sentenciją – jis tampa varomąja jėga, pokalbiui suteikia dvasinio gaivumo.

Lietuvai, sunkiai brendančiai iš ekonominio ir dvasinio skurdo, šiandien reikia kuo daugiau optimistų, šviesesnės ateities vizijos puoselėtojų, nes dauguma, ypač kaimo gyventojų, nusivylę metasi į alkoholizmą, narkomaniją. Pernelyg pesimistinės nuotaikos, nusivylimai dažnai nustumia į depresiją, nuo kurios netoli iki savižudybės. Nėra ko slėpti; šiandienos Lietuva savižudybių skaičiumi pirmauja Europoje. Ar tai ne nusivylimo pasekmė?! Šito nebūtų, jei mes dažniau prisimintume Išganytojo guodžiančius žodžius: "Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu!" (Mt 11,28).

Juk ir pati Dievo sukurta ir mums duota gamta argi neskatina džiaugtis?! Atidžiau įsiklausykime ir įsižiūrėkime: kiek daug sutelkta ne tik grožio, bet ir džiaugsmo, giedrios nuotaikos gėlės žiede, paukštelio čiulbėjime, upelio čiurlenime, medžių ošime... Visais metų laikais gamta teikia mums ko nors džiugaus.

Tenka dažnai susitikti ir išsikalbėti su žmonėmis, kurie pesimistiškai nušviečia dabartinę Lietuvos padėtį. Jie mato vien blogį vos ne kiekviename žingsnyje: ir tas blogai, ir anas negerai – koks jau čia gyvenimas. Ir imi spėlioti, ar tokie žmonės ne piktybiškai nusako esamą padėtį, viską apversdami aukštyn kojomis? Ar tik nesukurstyti priešiškų politinių jėgų visa tai daro? Atsiranda veikėjų, tempiančių lengvatikių minias į gatvinius protestų mitingus. O kiek daug pompastikos ir dar daugiau įtūžio jų rėksmingose kalbose! Prisiminkime neseną įvykį, kai vienas Kauno triukšmadarys, kairiųjų samdinys, su grupele "pažemintųjų ir nuskriaustųjų" užblokavo judriausią magistralę ir sutrikdė transporto judėjimą. Teismas šiam veikėjui paskyrė administracinę baudą. Šitokiems gatviniams mitinguotojams bei rėksniams rūpi ne tautos gerovės kėlimas, ne kantrus kūrybinis darbas, o griovimas, anarchija, kad tik sudarytų kuo blogesnį Lietuvos įvaizdį.

Pesimistai sunkiai pasiduoda naujovėms, nedrįsta imtis atsakingų pareigų bei didesnės rizikos reikalaujančio darbo, nes nepasitiki patys savimi. Negali būti geras darbuotojas, kaip ir negali būti geras karys, jei neįsitikinęs savo pergale, jei jo sąmonę slegia išankstinis nusivylimas. Užvis blogiausia, kai žmogus, atsidūręs ekstremaliose sąlygose, pasimeta ir ima

galvoti, kad Dievas jį turbūt užmiršo ir nebemyli, jeigu leidžia tokius išbandymus. Ne, Dievas nė vieno ir niekada neužmiršta. Dar nebuvo žmonijos istorijoje tokio nusidėjėlio, kurio Dievas neišklausytų ir neatleistų, jei tasai nusidėjėlis nuoširdžiai gailėjosi ir ryžosi taisytis. Pasitikėkime Dievo meile bei gailestingumu – ir vargai, rūpesčiai, liūtys neatrodys tokie baisūs. Optimistiškai, su tvirta viltimi artėkime prie Viešpaties. O ir susikaupimo valandėlėmis, melsdamiesi neturėtume būti pernelyg niūrūs ir svyruojantys, kai žinome, jog Dievas mus myli ir varguose, nelaimėse, bėdose laimina. "Būkime senatvėje tokie pat linksmi kaip jaunystėje. Jaunystė, kaip vyturys, turi savo rytines dainas; senatvė, kaip lakštingala, privalo turėti savo vakarines giesmes" (K. N. Bouvis).

Pakankamai prisiliūdėjome, prisisielvartavome tada, kai mus vežė į sibirus, šaldė, badu marino, kalėjimuose pūdė, miškuose ir mūsų pačių namuose šaudė. Nejaugi ir dabar, atgavę laisvę, dėl laikinų sunkumų liūdėsime ir dejuosime, galvas beviltiškai nuknebinę?! Šalinkime tinginystę, atpraskime nuo bolševikinių botagų, vertusių dirbti "didžiosios tėvynės" labui, mokykimės savarankiškai mąstyti ir veikti. Niekas neateis už mus atstatyti tai, ką okupacinis režimas sugriovė, neatgaivins, kas buvo marinta, nesugrąžins to, kas prarasta. Tik mes patys visa tai galime ir privalome atlikti.

Nuotaikoms lemiamos įtakos turi pagrindiniai individo charakterio bei temperamento bruožai. Staigus, greitai supykstantis žmogus (cholerikas) turėtų stengtis nesėkmes, nemalonumus įsivaizduoti kaip praeinančius dalykus, nevertus ypatingo dėmesio, stengtis visa tai paversti juokais. Melancholikas kartais ir normalioje būsenoje įžvelgia negeroves, metasi į pesimizmą, linkęs laikinas negeroves hiperbolizuoti. Sunku tokiems žmonėms palaikyti normalius santykius su kitais. Nenori su jais bendrauti nei artimieji, nei tolimesni žmonės.

Sakai, tau nesiseka gyventi? Tu nesuduri galo su galu? Tave gniuždo aibės rūpesčių ir bėdų? O ar pamąstei, kad yra daug už tave nelaimingesnių? Palygink jų buitį su savąja – ir tu gal atrasi šiokį tokį skirtumą tavo paties naudai. Ir tada neatrodys, jog esi pats nelaimingiausias žmogus pasaulyje. "Aš vertinu žmogų, sugebantį šypsotis nelaimėje, semtis jėgų iš sielvarto ir rasti vyriškumo apmąstymuose", – sakė T. Peinas.

Linkusiems į pesimizmą, matantiems vien negeroves, praverstų dažniau savęs paklausti: ar aš besaikiu pesimizmu negrimztu į dvasinę ir fizinę aklavietę? Ar neslopinu greta esančių geros nuotaikos? Ar nesilpninu savo galimybės kovoti su kliūtimis? Ar nevengiu imtis iniciatyvos ką nors naudingo nuveikti, baimindamasis dėl pasekmių?

Girdėjau pasakojant, kaip vienas jaunas kunigas, sirgdamas vėžiu, iki pat mirties šypsojosi, juokavo, vijo iš galvos niūrias mintis, tarsi sparčiau artėjanti mirtis būtų laukiama viešnia. Savo optimistinėmis nuotaikomis jis užkrėsdavo ir sveikuosius. Paklaustas, ar nekankina skausmai, atsakė: "Nepaprastai skauda. Bet argi dejavimais galima skausmus palengvinti..."

Kristus mus moko: "Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje" (Mt. 5,12) Taigi aukštyn galvas ir širdis! Net ir sunkumams, bėdoms ar vargui suspaudus, duokime optimizmui platų kelią. Tada mūsų varganas gyvenimas įgaus kitokį turinį ir kitą prasmę.

Vartai į amžiną laimę

CHIARA LUBICH

"Aš esu vartai. Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas. Jis įeis ir išeis ir ganyklą sau ras" (Jn 10,9)

Tie, kurie klausėsi Jėzaus žodžių, žinojo tą Jo minimą vartų panašumą; pats Viešpats yra tie vartai, per kuriuos teisieji galės įeiti. Jėzus save vadina vartais ir tam duoda naują reikšmę. Jis yra tie išganymo vartai, kurie atidaryti ganyklai, kurioje dvasinės gėrybės gausiai duodamos. Jis yra vienintelis tarpininkas, ir per jį vyrai bei moterys gali eiti pas Tėvą. Jis yra tasai įėjimas pas Tėvą, sako Ignacijus iš Antijochijos, per kurį įėjo Abraomas, Izaokas, Jokūbas, pranašai, apaštalai ir visa tikinčiųjų Bažnyčia.

"Aš esu vartai. Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas. Jis įeis ir išeis ir ganyklą sau ras".

Taip, be abejo, vartų įvaizdis jaudindavo širdis žydų, kurie praeidavo Šventojo Miesto ir Šventovės vartus, jie jausdavo taiką ir vienybę, o pranašai kūrė jų svajonę tos naujos Jeruzalės, kurios vartai būtų atidaryti visoms tautoms.

Jėzus atstovauja sau, kaip tam kuris įvykdė dieviškus pažadus ir viltį gimininguų žmonių, kuriems Dievas tų pažadų nepanaikino. O durų atidarymo ketinimas yra panašus į tą palyginimą, kurį Jėzus vartojo: " Aš esu kelias, kuriuo kiekvienas eina pas Tėvą, tiktai per mane". Todėl Jis ir yra tasai kelias, kuris veda pas Tėvą ir atidaro duris įeiti pas Patį Dievą.

"Aš esu vartai. Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas. Jis įeis ir išeis ir ganyklą sau ras".

Kitos Evangelijos ištraukos turi panašią prasmę tai Jono posakio reikšmei. Tad pasvarstykime apie tas "siauras duris", per kurias turėsime įeiti taip, kaip į amžinąjį gyvenimą.

Kodėl mes jas pasirinkome? Nes mes jaučiame, kad galbūt jos yra svarbiausios tai tiesai, kurią Jėzus atskleidžia apie save patį; ir tai mums geriausiai padeda, kaip turime gyventi tuo pagrindu.

Kada Jis tampa plačiai atviromis durimis įėjimui gyventi su Švč. Trejybe? Tą momentą, kai durys į Dangų atrodė, kad Jam buvo uždarytos, Jis tapo įėjimas vartais į dangų mums visiems.

Jėzus Apleistasis – tai tos durys, kurios yra kaip visiškas atsidavimas Dievui ir žmonijai; o tuo savęs visišku atsidavimu Jis vienija vaikus su Tėvu. Taipgi ir žmogus tokiu visišku atsidavimu vienijasi su Dievu ir Dievas su žmogumi.

Tuo pačiu būdu ir tuo pačiu metu Jis yra tos siauros durys ir plačiai atidaryti vartai, ir mes patys galime tai patirti.

"Aš esu vartai. Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas. Jis įeis ir išeis ir ganyklą sau ras".

Tame apleidime Jėzus patsai tampa mūsų priėjimu prie Tėvo. Jo dalis jau atlikta. Bet norėdami turėti naudą iš tokios nepaprastos malonės, mes visi ir kiekvienas privalome vykdyti tą savo mažąją dalį, kuri reiškiasi artėjant prie tų durų ir įeinant per jas. Kokiu būdu?

Kai mes kenčiame nusivylimą, ar skausmingą įvykį, ar nelauktą nelaimę, ar nesiliaujančią ligą, turime atsiminti Jėzaus tokius kentėjimus. O Jis turėjo visus tuos kentėjimus ir begales kitų, kuriuos Jis patyrė.

Taip, Jis yra visuose mūsų kentėjimuose. Kiekvienas mūsų kentėjimas garsina Jo vardą.

Tad stenkimės atpažinti Jėzų kiekvienoje sunkenybėje, varginime, kiekvienoje skaudžioje mūsų gyvenimo padėtyje, niūrioje aplinkybėje,

JAUNIMAS

KAIP PRARANDAMS IR ATRANDAMAS TIKĖJIMAS

(Jaunimo grupėje premijuotas rašinys)

Vaida Timinskaitė

"Didelė mums laimė, kad mes esame krikščionys. Iš Dievo malonės esame gausiai apdovanoti ir žinome, kam gyvename ant žemės ir kokia kilni paskirtis mūsų laukia".

Iš "Katalikų Katekizmo"

Prieš keturiolika metų buvo diena, kai aš skardžiu riksmu pranešiau apie savo atėjimą į pasaulį. Mane sutiko motinos šypsena – buvau laukiama, mylima. Po mėnesio atsirado dokumentas, liudijantis, kad aš esu pakrikštyta. Krikštas yra durys į bažnyčią, į tikėjimą. Vadinasi, per savo krikšto tėvus aš išpažinau tikėjimą, atsisakiau piktosios dvasios bei nuodėmės ir pasižadėjau gyventi kaip Dievo vaikas. Tai buvo mano pirmasis žingsnis į Dievo namus, per kunigą mane pasveikino visa tikinčiųjų bendruomenė. Taigi aš jau Dievo vaikas ir turėsiu vykdyti savo uždavinį žemėje: turėsiu Dievą vis labiau pažinti, jį garbinti. Bet aš tai supratau tik daug vėliau. Tėvai rūpinosi manimi. Bėgo laikas. Aš vis augau. Mama mane mokė tik gėrio ir grožio. Gėrį ir šilumą ji dalijo man ir to paties laukė iš manęs. Aš mylėjau savo lėles ir pliušinius meškiukus, o vakarais, kai languose imdavo gesti šviesos, mama mane guldydama mokė žegnotis, skaitė maldeles. Taip mano pasaulyje atsirado žodis *Dievas*. Taip aš sužinojau, kad Dievulis mane lydi, mane sergsti, kad mato visus negerus mano darbus. Mama man liepdavo saugoti gerumą. Todėl aš visada norėjau būti gera. Tik gal ne visada pavykdavo.

Metai ėjo. Pradėjau lankyti mokyklą. Pasaulis keitėsi kiekvieną dieną. Dabar be mamos turėjau dar ir dvi mokytojas. Viena mokė mane rašyti, skaityti, kita – tikybos mokytoja – man kalbėjo apie Dievą, jo skelbiamas tiesas, mokė mane maldų. Mokytoja buvo gera. Į mane žvelgė geros, šiltos akys. Jos drąsinantis žvilgsnis, švelnus žodis lydėjo mane. Ji taip pat, kaip ir mama, parodė kelią ne tik į žmogaus širdį, bet ir į Dievo namus – bažnyčią. Nors į bažnyčią eidavau su tėvais, bet, prisipažinsiu, visada norėjau, kad mane pastebėtų ir mokytoja. Ji išmokė pastebėti, suprasti, širdimi pajusti Dievo buvimą. Ji skiepijo norą siekti žmogiškojo tikslo, norėjo, kad aš tapčiau tokiu žmogumi, kurį lydėtų Dievo palaima. Taip plėtėsi mano Dievo pasaulio pažinimas ir suvokimas. Skaitėme gražias tikybos knygeles, mokėmės maldų, giesmių, ruošėme kalėdinius ir kitokius renginius tėvams. Kasdien vis labiau tobulėjo mano žinios ir supratimas apie krikščioniškąsias tiesas.

Baigdama ketvirtą klasę, pajutau širdy nerimą. Teks man atsisveikinti su tokia jaukia ir miela pradine mokykla, palikti savo abi mokytojas. Ir mokytojų akyse pastebėjau nerimą: ar tuo keliu pasuksiu, ar gerus ir nuoširdžius žmones sutiksiu, ar nepamiršiu kelio į Dievo namus. Nors dabar mane

---

mūsų pačių ir kitų žmonių sunkiuose bandymuose ir visos žmonijos kentėjimuose. Visa tai yra Jis pats, nes Jis viską priima. Nes Jis yra tasai amžinasis gėris. Būtų pakankama sakyti Jam su nuoširdžiu tikėjimu: "Viešpatie, Tu esi mano vienintelis gėris". Būtų užtenkama daryti ką nors realaus, tuo būdu palyginant Jo kentėjimus skurdžiuose ir tuose, kurie yra nelaimingi, tuo būdu eiti anapus durų ir rasti kitoje pusėje džiaugsmą, kurio mes niekada nebuvome patyrę prieš tai, tą naują gyvenimo pilnybę.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

Motina – šeimos kunigas.

moko daug gerų mokytojų, bet pirmųjų mokytojų rūpestis tebelydi mane ir dabar.

Neskubėjau tada džiaugtis atostogų šurmuliu. Ruošiausi Pirmajai Komunijai. Kartu su mama ėjau į bažnyčią, kartojau maldas, tikėjimo tiesas. Parapijos klebonas, patikrinęs mano žinias, leido ruoštis Pirmajai Išpažinčiai ir Pirmajai Komunijai. Kokia ypatinga, šventiška ir svarbi buvo Pirmosios Komunijos diena! Tai antras svarbus, po Krikšto, mano žingsnis prie Dievo malonės. Jis žengtas mano pačios. Dar po metų aš gavau Sutvirtinimo Sakramentą. Jis paženklino mano sielą nauja žyme. Sutvirtinimo Sakramentą ir palaiminimą man teikė Telšių vyskupas A. Vaičius. Malonų įspūdį paliko vyskupo nuoširdus bendravimas su vaikais. Gerbiamas vyskupas papasakojo nutikimų ir iš savo vaikystės, mokė nedaryti gyvenime klaidų, kad paskui netektų gailėtis. Mes pasižadėjom nedaryti blogų darbų, melstis, laiku atlikti išpažintį, negerti, nerūkyti ir pan.

Šitą iškilmingą, svarbią ir šventišką dieną aš pastebėjau mamos akyse ypatingą jaudulį, man pasirodė, kad ji verkia. Susirūpinau, bet mama mane nuramino ir pažadėjo man vėliau papasakoti, kodėl ji taip jaudinosi.

Štai ką vėliau man mama papasakojo:

– Dukra, tavo kelias į tikėjimą tiesus ir laisvas, o aš gimiau ir augau sovietiniais laikais. Tai baisūs laikai. Baisūs visų pirma tuo, kad iš žmogaus širdies buvo plėšte plėšiamas tikėjimas. Mama mane slapta vesdavosi į bažnyčią, slapta mokė tikėjimo tiesų, maldų, slapta vedė Pirmosios Komunijos. Aš negalėjau taip šventiškai pasipuošti, kaip tu, ir drąsiai, be nerimo ir baimės priimti Sutvirtinimo Sakramentą. O gal tave ir kitus tavo bendraamžius seka ištikimas ateistas? Gal iš tavęs po to bus tyčiojamasi, šaipomasi? Mokykloje mes girdėjome, kad Dievo nėra. Buvome priversti būti spaliukais, pionieriais, komjaunuoliais. Buvo vedami ateistiniai pokalbiai. Įvairiais būdais ir metodais vertė mus atsisakyti tikėjimo. Aš buvau per maža ir per silpna ką nors pakeisti. Mano tikėjimas buvo paženklintas nerimo žyme. Bet, ačiū Dievui, prievartai atėjo pabaiga.

Štai kodėl, dukrele, aš taip tada susijaudinau. Tai buvo mano džiaugsmo ašara, kad tai, ko negalėjau turėti aš, turi tu. Tu gali išpažinti tikėjimą, tavęs niekas nevaržo, tavęs niekas nesmerkia, tau nereikia slėpti savo tikrojo veido.

Taip turbūt ir prarandamas tikėjimas. Dėl to, kad aš nepraradau tikėjimo, turiu būti dėkinga savo gerai ir rūpestingai mamai, kuri rūpinosi mano dvasiniu pasauliu. Ji išmokė mane mylėti Dievą. Dėkingumą ir pagarbą aš iki šiol jaučiu savo mamai. Jeigu ne jos pasiaukojimas, gal aš šiandien neturėčiau Dievo, o gal ir tu neturėtum, nes ko tėvai neįskiepija savo vaikams, tą gal kitiems padaryti yra sunku. Kokį palengvėjimą pajutau, kai buvo atkurta Lietuvos nepriklausomybė. Visi pajuto žmogiškąjį laisvės dvelksmą. Tarsi sunkus, slegiantis akmuo nukrito nuo širdies. Kiekvienas žmogus turi teisę išpažinti savo tikėjimą nesislapstydamas. Nesmerkime ir neteiskime tų žmonių, kurie šiandien girtauja, žudo, pardavinėja savo kūnus, o tik pasakykime Evangelijos žodžiais: "Atleisk jiems, Viešpatie, ne jie nežino, ką daro". Tai, manyčiau, sovietmečio aukos. Išplėšus iš žmogaus širdies Dievą - išplėšiamas ir žmogiškumas".

Mano mama už iš saugotas Dievo tiesas dėkoja savo mamai, mano močiutei. Dėkinga ir aš jai, todėl visada prisiminsiu, ko mamą mokė močiutė, o mane – mama ir mano Mokytojos. Žinau: sunku iš sėklos išauginti tvirtą ir tiesų medelį, kuriam reikia ne tik žemės, saulės, vandens, bet ir Dievo palaimos bei globos.

ŠEIMA

PAGARBA ŽMOGAUS GYVYBEI

Rita Maleiškienė

Gyvybė yra brangiausia Dievo dovana. Tai pašaukimas būti. Būti Dievo sukurtame pasaulyje. Būti su Dievu.

Dievas yra Gyvybė ir gyvybės šaltinis. Dievas pašaukia mus iš nebūties, ir tampame panašūs į Jį. Taigi Dievas yra vienatinis šios gyvybės Viešpats: žmogus negali su ja daryti ką užsimanęs.

Natūralus šeimos planavimas

Kalbėdamas apie vaikų skaičių, II Vatikano Susirinkimas pastebi kad, "sprendimą Dievo akivaizdoje galutinai turi padaryti patys sutuoktiniai" (*Gaudium et spes*). Jų vadovas turi būti sąžinė, besiremianti dieviškuoju įstatymu. Sutuoktiniai turi būti įsitikinę, kad "negali būti tvirto prieštaravimo tarp dieviškojo įstatymo, kuriuo remiasi gyvybės perdavimas, ir to, kas tarnauja tikrai santuokinei meilei" (ten pat).

Susirinkimas nekalba apie konkrečius gimimų kontrolės metodus, tačiau pastebi, kad "Bažnyčios vaikams yra neleistina gimimų kontrolėje eiti tais keliais, kuriuos mokomasis autoritetas, aiškindamas dieviškąjį įstatymą, atmeta" (*ten pat*)

"Santuokinė meilė" – moko Popiežius Paulius VI – "turi likti atvira gyvybės perdavimui. Tačiau tai nereiškia, kad santuokiniams būtų uždrausta, esant rimtoms priežastims, laikantis dorovinio įstatymo... laikinai arba neribotą laiką išvengti kitų vaikų gimdymo" (Humanae Vitae). Jei kitas gimdymas yra atidėtinas dėl pateisinamų priežasčių, būtent dėl fizinių ar dvasinių sąlygų arba dėl išorinių aplinkybių, tai, kaip moko Bažnyčia, sutuoktiniams leistina atsižvelgti į gimdymo funkcijų ciklą ir vedybiniams santykiams naudoti nevaisingą metą: vadinas, vaikų skaičių planuoti taip, kad jokiu būdu nebūtų nusikalstama doriniams principams.

Bažnyčia neprieštarauja sau ir savo doktrinai, tiek spręsdama, kad sutuoktiniams leistina atsižvelgti į nevaisingus laiko tarpus, tiek drausdama naudoti apsisaugojimo priemones, nors joms pateisinti vis būtų kartojami argumentai, atrodą tinkami ir svarūs...(*ten pat*).

Popiežius Jonas Paulius II įpareigoja sutuoktinius neišskirti savavališkai dviejų santuokinės meilės tikslų: meilės susivienijimo ir naujos gyvybės pažadinimo. Toliau Popiežius sako: "Jeigu sutuoktiniai, pasinaudodami nevaisingumo periodais, gerbia žmogiško lytiškumo prigimtyje įdiegtą vyro ir moters bendravimo ir gimdymo tikslų neišskiriamą sąsają, šiuo atveju jie elgiasi kaip dieviškojo plano vykdytojai ir naudojasi lytiškumu pagal pirmykštę visiško atsidavimo dinamiką be manipuliacijų ir klystkelių" (Familiaris consortio).

Šiomis dienomis kelia susirūpinimą labai paplitusi lytiškumo manipuliacija (kontraceptinė piliulė ir kiti farmakologiniai preparatai, vartojami nėštumui išvengti). Įvairių mechaninių, cheminių ir kitų priemonių vartojimas negali sukelti skaudžias pasekmes: sužaloti patį santuokos veiksmą, atimant iš jo galią pažadinti naują gyvybę.

Kadangi Dievo paliktas būdas pažadinti naujai gyvybei yra gana sudėtingas ir glaudžiai susijęs su tėvų organizmu, todėl jojo esminis suardymas turi visų pirma skaudžiai veikti tėvų, ypač motinos, sveikatą. Toks nenatūralus santykiavimas paprastai sukelia įvairias slogas, uždegimus, vietinio ar visuotinio pobūdžio nusilpimus, galvos skausmus, nervingumus. Ne be reikalo vienas prityręs gydytojas yra pasakęs, kad ne kartą moterys kenčia ne nuo tų vaikų, kuriuos turi, bet nuo tų, kuriuos būtų galėjusios turėtų, bet dėl savo kaltės neturi.

Piktnaudžiavimas santuoka

Piktnaudžiavimas santuoka yra skaudi žaizda

vedusiųjų dvasiniam gyvenimui. Nes santuokos veiksmo suardymas, nors netiesiogiai, bet yra maištas prieš patį šios prigimties Kūrėją. Čia tai, kas pagal Dievo planą turi būti pagalbinė priemonė, padaroma tikslu: žmogus ieško malonumo dėl malonumo; čia aukštesnė prigimtis pavergiama žemesnei: protas ir valia turi nusilenkti aistrai. Čia žemas egoizmas nustelbia altruizmą. Be to, kaip kiekviena paleistuvystė, taip ir šis nenatūralus savo kūno teršimas yra, anot apaštalo, visų pirma pasikėsinimas prieš Kristų: "Kūnas skirtas ne ištvirkavimui, bet Viešpačiui, o Viešpats – kūnui. Argi nežinote, kad Jūsų kūnai yra Kristaus nariai?" (1 Kor 6,15). "Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė, ir jumyse gyvena Dievo Dvasia? Jei kas Dievo šventovę sunaikintų, tą Dievas sunaikins, nes Dievo šventovė šventa, ir toji šventovė – tai jūs!" (1 Kor 3,17).

Reikia pripažinti, kad šis pasikėsinimas prieš Kristų, prieš Šv. Dvasios Bažnyčią, prieš Dievo nuosavybę, vedusiems įgyja naują atspalvį, nes krikščioniškoji santuoka yra įsikūnijimo, mistinės Kristaus sąjungos su Bažnyčia atspindys, simbolis.

Kita vertus, piktnaudžiavimas santuoka kenkia pačiam šeimos židiniui. Sutuoktiniai pradeda vienas į kitą žiūrėti kaip į priemonę savo aistrai patenkinti. Šis egoistinis nusistatymas išdildys jų sielose pagarbą vienas kitam, o žuvus pagarbai, turės būtinai žūti ir skaisti, nesavanaudiška meilė, nes kas negerbiama, tas ir nemylima. Be to, jau pats vaiko nebuvimas ardo šeimos patvarumą. Juk vaikas, kaip rodo gyvenimo patirtis, yra vienas stipriausių šeimos ryšių, yra bendro sugyvenimo, bendro darbo ir ištikimybės garantija. Priešingai, kur tokio ryšio nėra, ten kur kas greičiau pasitaiko išsiskyrimai ir pasimetimai.

Gyvybės išlaikymo pareiga

"Dievas, gyvasties Viešpats, yra skyręs kilnią gyvybės išlaikymo pareigą, kuri turi būti atliekama žmogaus vertu būdu. Todėl gyvybė nuo pat prasidėjimo turi būti kuo rūpestingiausiai saugoma" (*Gaudium et spes, 51*).

Visa tai, kas buvo pasakyta apie piktnaudžiavimą santuoka, žiūrint į jį krikščioniškojo mokslo akimis, galima drąsiai pritaikyti dirbtiniam nėštumo nutraukimui, arba abortui.

Didžiausias nusikaltimas Dievui – tai nusikaltimas meilei. O didžiausias nusikaltimas meilei – nužudyti negimusią būtybę. Akivaizdžiausias smurtas – negimusios gyvybės žudymas daugeliui tapo norma, kuri toleruojama ir netgi įstatymų įteisinta. Taip pati nekalčiausia, pati silpniausia būtybė nėra saugi net po savo motinos širdimi.

Šiandien ir mokiniai žino, kad apvaisinus moteriškąją lytinę ląstelę vyriškąja, susidaro viena ląstelė. Joje jau yra genetinė substancija, kuri nulemia, kas gims – mergaitė ar berniukas – būsimo žmogaus ūgį, balsą, akių spalvą, veido bruožus. To užtenka suvokti, kad toji pirma ląstelė – tai didžioji gyvybės paslaptis – mažas didelio augalo daigelis, kuris vystosi su neapsakomai didelia energija. Jis jau sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą, jis jau šaukiamas Kristaus įspėjimu: "Leiskite mažutėliams ateiti pas mane" (Mt 19,14).

Žudomas yra tas, kuriame jau yra Dievo atvaizdas. Visos teorijos, visi tos žmogžudystės akto pateisinimai absurdiški prieš tiesą, kurią aiškiai liudija motinos sąžinė – nori to vaiko ji, ar jo nekenčia. Nužudytosios gyvybės žaizda pasilieka visam gyvenimui. Šitaip meilei nusikaltus, motina šeimoje tampa dvasinio pilnumo ir skaidrumo neigėja ir ardytoja. Štai kodėl ši nuodėmė yra ne formalus Viešpaties valios peržengimas, bet būties pastūmėjimas nebūties link.

Pats aborto faktas užgesina bet kokį dvasingumą, meilę, kurioje slypi pasiruošimas išsižadėti savęs dėl kitų. Tai yra didžiausia motinos, kaip gyvybės nešėjos, tragedija, ir šito negali nepaisyti nė viena moteris.

Abortas – ne tik asmeninė nelaimė, ji dvasiškai nuskurdina šeimą – nesugrįžtamai pražūsta motinystės dvasios spinduliavimas. Vaikai jau niekad negirdės tyros sielos žodžio, kuris skamba kaip varpas ir kelia garbingam gyvenimui. Motinystė atšąla. Juk be tyros širdies nėra ir negali būti tikrosios meilės, negalima pakilti virš kasdienybės ribotumo, juslinio gyvenimo. Čia slypi ir tokios motinos kaip auklėtojos bejėgiškumas, tragedija, jos es-

Mokosi būti mama...

mė – prasivėrusi bedugnė, nes šią kaltę atitaisyti labai sunku. O perdėtos pastangos negimusiųjų sąskaita kompensuoti materialiniu sotumu pagimdytų sūnų, dukterų gyvenimą yra tuščio išdidumo išraiška.

Medicinos atžvilgiu negimusios gyvybės sunaikinimas yra nepaprastai žalingas motinai. Medicinos mokslų kandidatas, gydytojas T. Tvarov'as rašo: "Moteris visada turi atsiminti, kad abortai nepraeina be pasekmių sveikatai... Tokia moteris gali pasidaryti bevaisė ir anksti pasenti... Ateityje susergama įvairiomis ginekologinėmis ir nervinėmis ligomis, padidėja jautrumas, sutrinka darbingumas."

Yra žmonių, kurie mėgina pateisinti abortus; esą pastojimo rezultatas dar bent kelias dienas negali būti laikomas žmogišku asmeniu. Tačiau iš tikrųjų nuo to laiko, kai kiaušialąstė apvaisinama, prasideda gyvybė, kuri nebėra tapati nei tėvui, nei motinai; tai naujo žmogaus gyvybė. Tai yra aiškiai patvirtinta šiuolaikinės genetikos mokslo. Parodyta, kad nuo pirmosios akimirkos sukuriama programa to, kokia bus ši gyvybė: asmuo, individas su tvirtai apspręstais jam būdingais aspektais. Nuo pat apvaisinimo prasideda nuostabus žmogaus gyvenimo kelias" (plg. *EvangeliumVitae*).

Dvasinio sielos kelio empiriniais duomenimis įrodyti negalima, tačiau moksliniai žmogaus gemalo tyrimo duomenys savaime teikia vertingų nuorodų, leidžiančių, pasitelkus protą, įžvelgti asmens buvimą jau pačioje žmogaus gyvybės pradžioje; kaip individualus žmogus gali nebūti žmogišku asmeniu" (*Donum Vitae*),

Bažnyčia visados mokė ir tebemoko, kad žmogaus giminę pratęsiančiam vaisiui nuo pirmosios jo egzistavimo akimirkos turi būti užtikrinama ta besąlygiška apsauga, į kurią turi moralinę teisę žmogaus kūno ir sielos vienybėje: žmogus turi būti gerbiamas ir laikytinas asmeniu nuo pat pastojimo akimirkos; tai reiškia, kad nuo tada privalo būti pripažįstamos jo asmens teisės, tarp kurių pirmą vietą užima nepažeidžiama kiekvieno nekalto žmogaus teisė į gyvybę.

Todėl tiesioginis jo nužudymas yra veiksmas, griežtai priešingas penktam Dievo įsakymui, yra vienas didžiausių moralinių nedorybių. Dievas, įdiegdamas į žmogaus sąžinę "Nežudyk", tuo pačiu įpareigojo ginti kiekvieną žmogišką gyvybę: jauno ir seno, kūdikio ir motinos, sveiko ir mirštančio ligonio, išminčiaus ir nepilnapročio.

"Bažnyčia tvirtai tiki, kad žmogaus gyvenimas, net tada, kai jis atrodo nepakeliama našta, yra nuostabi Dievo gerumo dovana. Priešingai pesimizmui ir egoizmui, kurie temdo pasaulį, Bažnyčia pasisako už gyvybę: kiekvieno žmogaus gyvenime jis sugeba atskleisti, koks puikus šis "Taip", šis "Amen", kuris yra pats Kristus. Tam "Ne", kuris skandina ir kankina pasaulį, ji priešpriešina tą gyvybingąjį "Taip", šitaip gindama žmogų ir pasaulį nuo tų, kurie tykoja gyvybės ir ją žudo.

Bažnyčia yra pašaukta tam, kad kaskart su didesniu įsitikinimu visiems iš naujo nurodytų savo valią visomis priemonėmis saugoti žmogaus gyvybę ir ginti ją nuo kiekvieno pasikėsinimo, nesvarbu, kokia yra gyvybės būklė ir jos vystymosi stadijos. Todėl kaip sunkų nusikaltimą žmogaus orumui ir teisingumui Bažnyčia smerkia visus tuos vyriausybių ar kitų valdžios organų veiksmus, kuriais siekiama apriboti sutuoktinių laisvę turėti tiek pa-

likuonių, kiek jie pageidauja. Kiekvienas valdžios spaudimas, skatinantis naudoti antikontraceptines priemones ar net sterilizaciją ir abortus, turi būti besąlygiškai pasmerktas ir ryžtingai atmestas" (Familiaris consortio). Jokios aplinkybės, joks tikslas, jokie įstatymai negali padaryti teisėtu veiksmo, kuris vidujai neteisėtas, nes prieštarauja Dievo Įstatymui, įrašytam kiekvieno žmogaus širdyje, pažįstamam protu ir skelbiamam Bažnyčios" (plg. Evangelium vitae).

Kai kas teigia, kad krikščioniškosios dorovės normos yra per griežtos, bet iš tikrųjų krikščioniškoji dorovė tvirtai remiasi žmogaus prigimtimi ir reikalauja saugoti tik tai, kas iš tikrųjų yra saugotina. Nėra didesnio žiaurumo, išnaudojimo ir skurdo, kaip atsisakyti Dievo nustatytos tvarkos ir leisti šeimininkauti akloms aistroms. Kartu nėra geresnės moters apsaugos, kaip Bažnyčios reikalavimas, kad vyras suderintų savo maištingą prigimtį su krikščioniškosios dorovės dėsniais, kad būtų viena moralė – vyrui ir moteriai.

Pabaiga

Kiekvienam žmogui šeima duoda arba didelius turtus, arba gali užkrauti didžiulę skolą, kurią bus sunku išmokėti per visą gyvenimą. Todėl šeimos gyvenimui kiekvienas žmogus turi būti pasiruošęs, kad ne tik jis pats patirtų kuo daugiau gėrio, bet kad tą gėrį perduotų savo palikuonims.

Pastebėta, kad kiekvienas žmogus, augęs šeimoje, įgyja daug daugiau privalumų, negu augęs svetimose rankose. Šeima, nors ne visada pavyzdinga, vis dėlto išaugina žmones energingesnius, labiau pasitikinčius savo jėgomis, didesnius optimistus, negu ir geriausiai sutvarkyta prieglauda. Matyt, kad šeimos gyvenimas daug geriau atitinka žmogaus prigimtį.

Nors jau seniai žinoma tiesa, kad žmonijos ateitis eina šeimos keliu, tenka pripažinti, jo šiuolaikinės ekonominės ir kultūrinės sąlygos apsunkina šeimos užduočių vykdymą. Tam, kad šeima galėtų įvykdyti savo - gyvybės šventovės, gyvybę mylinčios ir ją sveikinančios visuomenės ląstelės – pašaukimą, jai reikalinga pagalba ir parama. Visuomenė ir valstybė turi tekti visą būtiną paramą, be kita ko ir ekonominę, kurios reikia šeimoms, kad galėtų spręsti savo problemas tikrai žmogišku būdu ir patenkintų savo poreikius.

Taip pat rūpestinga Bažnyčios sielovada yra būtinai reikalinga šeimai palaikyti. Reikia visomis išgalėmis stengtis organizuoti ir plėtoti šeimos sielovadą, rūpintis ta svarbiausia sritimi, įsitikinus, kad ateities evangelizacija labai priklausys nuo "Namų Bažnyčios", – sako Jonas Paulius II. Taip pat svarbu, kad šeima būtų vertinama ne tik dėl to, ką ji gali duoti būsimoms kartoms, bet būtina į šeimą žiūrėti kaip į realią, tikrą priemonę, teikiančią laimės šeimą sukūrusiems asmenims, kad galėtum tą laimę patirti ir ja apdovanoti tuos, kuriuos myli, o taip pat džiaugtis gyvenimu, mes turime įsiklausyti į mūsų motinos, Bažnyčios mokymą. O ji mus moko: ypatingai mylėti savo šeimą, su džiaugsmu ir įsitikinimu skelbti gerąją naujieną apie šeimą ir drąsiai bei nuoširdžiai bendradarbiauti su visais geros valios žmonėmis. Ir, aišku, visur ir visada šauktis Šventosios Šeimos iš Nazareto globos.

■ Vasario 25 d. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje įvyko vakaras kun. Juozo Zdebskio atminimui. Ta proga buvo parodytos knygos apie Zdebskį: "Kun. J. Zdebskio malda", "Kun. Zdebskio veikla ir dvasia" ir kt. Vakaro metu kun. J. Zdebskį prisiminė arkiv. S. Tamkevičius, sakydamas: "Aš džiaugiuosi, kad kai jaunas kunigas galėjau pabūti šalia jo, matyti, kaip jis meldžiasi, kaip elgiasi, kuo gyvena".

KALBĄ

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

NETEIKTINI ŽODŽIŲ IR JUNGINIŲ VERTINIAI

Apystova aplinkybė: *Nusikaltimo apystovas (= aplinkybes) tiria ekonominių nusikaltimų skyriaus darbuotojai.*

gerbūvis = 1. gerovė: *Reikėtų daugiau rūpintis žmonių gerbūviu (=gerove)*; 2. aplinkà: *Tik noro pritrūko sutvarkyti namo gerbūvį (=aplinką)*; 3. aplinkótvarka: *Ieškoma lėšų sostinės gerbūviui (=aplinkotvarkai)*.

įstatymdavys, -ė, įstatymleidys, -ė = įstatymų leidėjas, -a: *Įstatymdaviai (=Įstatymų leidėjai) turi susirūpinti, kad ne visi gerbia valstybės įstatymus.*

įstatymdavystė, įstatymleidystė = įstatymų leìdimas, leidyba: *Įstatymdavystė (= Įstatymų leidimas) – nelengvas darbas, tačiau kilni pareiga. Įstatymleidystė (=Įstatymų leidyba, leidimas) Lietuvoje turi senas tradicijas.*

išsireikšti = pasakyti, paréikšti: *Ji ne visai tiksliai išsireiškė (=pasakė). Ar galima taip išsireikšti (=(pa)sakyti)? Kaip čia buvo išsireikšta (=pareikšta, pasakyta), statybos nejuda iš vietos.*

išsireiškimas = posakis, pasakymas: *Mokytoja parinko gražių išsireiškimų (=posakių). Tokie pikti išsireiškimai (=žodžiai, pasakymai) spaudoje nevienija tautos.*

laisvanoris, -ė - savanõris, -ė: *Gelbėjimo darbų ėmėsi kariai, policininkai ir laisvanoriai (=savanoriai) miesto gyventojai.*

laisvanoriškas, *-a* = savanõriškas: *Taikos fondas sudaromas iš laisvanoriškų (=savanoriškų) aukų.*

laisvanoriškai = sàvo noru: *Studentai kai kuriuos dėstomuosius dalykus gali pasirinkti laisvanoriškai (=savo noru).*

nekuris, -i = šióks toks, šiokià tokia; tam tìkras, tam tikrà: *Mokinys įgijo nekurį (=šiokį tokį) pasitikėjimą) savimi. Po nekurio (=tam tikro; kiek) laiko ir mums reikės daryti remontą.*

nekurie, -ios = kai kurie, kai kuriõs, šiokie tokie; šiókios tókios; kurie ne kurie, kuriõs ne kuriõs, vienas kìtas, vienà kità: *Nekurias (= Kai kurias) mintis čia pacituosiu. Gali atsirasti nekurių (=šiokių tokių) įstatymo papildymų. Nekurie ligoniai (=Kai kurie; Kurie ne kurie ligoniai; Vienas kitas ligonis) nuo sunkių komplikacijų miršta.*

neužilgo = netrùkus, tuoj(au), greitai, véikiai: *Neužilgo (=Netrukus, Tuojau, Greitai; Veikiai) prasidės sėja.*

obalsis = šūkis, devizas: *Tautinio išsivadavimo obalsiai (=šūkiai) padeda atgimti ir kalbai.*

pasėka = padarinys, rezultãtas: *Ši liga palieka savo pasėkas (=padarinius).*

savistovus, -i = savarañkiškas, -a; nepriklausomas, -a: *Turi būti sukurta savistovios (savarankiškos) ekonominės politikos programa. Savistovi (=Nepriklausoma) valstybė pati tvarko savo užsienio politiką.*

savistoviai = savarañkiškai, nepriklausomai: *Ne kiekvienas įpratęs savistoviai (=savarankiškai) tvarkytis. Sūnus jau savistoviai (=savarankiškai, nepriklausomai) gyvena.*

savistovumas = savarankiškùmas: *Savistovumas (=Savarankiškumas) – geras žmogaus bruožas.*

stovyla(s) = 1. statulà: *Prie vartų pamatėme gipsines stovylas (=statulas)*; 2. figūrà: *Toli priekyje dar galėjau įžiūrėti vyriškio stovylą (figūrą).*

vienok = bèt, tačiau, vìs dėlto: *Buvo jam visokių valandų, vienok (=bet, tačiau, vis dėlto) jis nepalūžo.*

Su **ant**:

ant kiek = kaip, kiek: *Matome, ant kiek (= kaip, kiek) išaugo mūsų institutas.*

ant kiek..., ant tiek = kíek..., tíek: *Ant kiek (=Kiek) išaugo kainos, ant tiek (=tiek) atlyginimai tikrai nepadidės.*

ant savęs = sáu, savarañkiškai: *Kada jūs pradėsite ant savęs (savarankiškai) gyventi?*

ant sveikatos = į sveikãtą: *Toks sunkus darbas jam neišeis ant sveikatos (= į sveikatą). Ant sveikatos (=Į sveikatą)! [linkėjimas]*

ant tiek = taip, tíek: *Ligonė ant tiek (=taip, tiek) nusilpusi, kad be lazdos nepaeina.*

[būti (yra, buvo...)] (ne) kurse = (ne) žinóti, *būti (ne)supažíndintam, -ai, (ne)susipažinusiam, -iai, (ne)įsigilinusiam, -iai: Dėl nutarimo manęs neklauskit – aš ne kurse (=nežinau; nesu susipažinęs, nesupažindintas). Jis kurse mūsų idėjos (=žino apie mūsų idėją; išmano, supranta mūsų idėją).*

[būti, eiti] pas save = (būti) sàvo kabinetė, kambaryjė ir kt.; (eiti) į sàvo kabinètą, kambarį ir kt.: *Viršininkas pas save (=savo kabinete). Einu pas save (=į savo kabinetą, kambarį).*

ir taip = ir štai; taigi; o dabar: *Ir taip, (=Taigi, O dabar) laidą baigiame. Ir taip, (=Ir štai; Taigi) rungtynės baigėsi lygiosiomis.*

iš kalno = iš añksto: *Viskas iš kalno (=iš anksto) susitarta.*

Su **kaip:**

kaip kartas, kaip sykis = kaip tìk: *Kaip sykis (=Kaip tik) norėjau skambinti.*

kaip taisyklė = paprastai, dažniáusiai: *Kaip taisyklė, (=Paprastai) pirmiausia brangsta naftos produktai.*

Su **kas:**

kas liečia = (o) dėl: *Kas liečia kredito grąžinimo sąlygas, (Dėl, o dėl kredito grąžinimo sąlygų) susitarsime.*

kas link = veiksmažodžių valdomieji linksniai ar linksniai su prielinksniais: *Kas link tautybės, (=Tautybės, o tautybės tai) jie visi lietuviai. Kas link muzikos, (=Muzikai; o muzikai: Jei kalbėsim apie muziką, tai jai) mano vaikas visai negabus. Kas link mokslų, (=Mokslais) mano pusbrolis visai nesidomi - tik kas link pinigų (=pinigais). O kas link vestuvių, tai apie jas dar negalvoju (=O apie vestuves tai dar negalvoju).*

prie ko = kuo dėtas, -à: *Prie ko čia mes (=Kuo mes čia dėti)? Banko vadovybė čia ne prie ko (=niekuo dėta).*

Su **tai:**

būk tai = esą, neva, girdi, kàd, lyg, tartum: *Žmonės kalbėjo, būk tai (=esą, kad, neva...) pinigai keisis.*

(kaž) kada tai = kažkadà, kitadõs, kadáise: *Apie šunelių priežiūrą (kaž) kada tai (=kažkada, kitados, kadaise) mano jau rašyta.*

(kaž) kaip tai = 1. kažkaip, kažin kaip: *Per tuos metus jis (kaž) kaip tai (=kažkaip) sulinko, suseno*; 2. kaip nórs: *Reikės (kaž) kaip tai (=kaip nors) suktis iš šios padėties.*

(kaž) kas [(kaž)ko, (kaž)kam...] tai = kažkàs (kažkõ, kažkám...), kažin kàs; kai kàs: *Girdžiu, už durų (kaž) kas tai (=kažkas, kažin kas) šlama. (Kaž) ko tai (=Kažko; Ko nors) nauja nesugalvosi.*

(kaž) kieno tai = (kaž) kienõ, kažin kieno: *Palikti (kaž) kieno tai (=kažkieno) raktai ir piniginė.*

(kaž) kodėl tai = kažkodėl, kažin kodėl: *Pavasarį man dažnai (kaž) kodėl tai (=kažkodėl, kažin kodėl) skauda galvą.*

(kaž) koks [(kaž) kokio, (kaz) kokiam...], (kaž) kokia [(kaž) kokios, (kaž) kokiai...] tai = 1. kažkóks (kažkókio, kažkokiám...), kažkokià (kažkókios, kažkókiai...): *(Kaž) koks tai (= Kažkoks) žmogus tavęs ieškojo*; 2. tam tikras, tam tikrà: *Statant užtvanką gali atsirasti ir (kaž) kokių tai (=tam tikrų) gamtos apsaugaos pažeidimų.*

(kaž) kuris tai, (kaž) kuri tai = kuris, kuri; kažkuris, kažkuri, kažin kuris, kažin kuri: *(Kaž) kuris tai (=Kažkuris, Kažin kuris) kaimynas išbėgo pirmas ir vagį sučiupo.*

(kaž) kur tai = 1. kažkur, kažin kur: *(Kaž) kur tai (=Kažkur, Kažin kur) paklydo mūsų šuniukas*; 2. iš dalies: *Gal aš kalbėdama (kaž) kur tai (= iš dalies) pasakysiu ir kitų nuomonę; 3. apie, maždaug, apytikriai: Susitiksime (kaž) kur tai (=maždaug, apie) penktą.*

TĖVYNĖJE

Paruošė Marija A. Jurkutė

Kaip išsilaikyti visuomenėje. Taisyklių sąvadas (tęsinys)

Telefonas

Daugelis naudojasi šiuo prietaisu tam, kad pabrėžtų savo asmens svarbą. Dėl to nieku gyvu neatsiliepkite iš karto, nes nenaudėlis aname laido gale bemat supras, jog budite prie aparato laukdamas nesulaukdamas, kada kas teiksis paskambinti.

Jeigu skambinate pats, kuo ilgiau neprisistatykite: tuo būdu suinteresuosite pašnekovą ir įpūsite gyvybės kibirkštį šiam bedvasiam bendravimo būdui. Visuomet šnekėkite taip, tarsi jūsų telefoniniai pokalbiai būtų pasiklausomi, ir to dėlei laidykite kuo daugiau sąmojų, nes tie, kuriuos tarnyba verčia kiaurom parom sėdėti prie telefono ir klausytis įvairių tauškalų, be galo mėgsta ir vertina sąmojį.

Pyktis

Nors pykčio protrūkiai nuo seno yra privačių kompanijų vadovų privilegija, galima juos parekomenduoti ir jų tarnautojams - jeigu galimybė išlėkti iš darbo suteiks jiems malonumo.

Plėšikas

Jis anaiptol ne drąsuolis, tačiau kas nepersigąstų, kai į pilvą įremiamas vamzdis ar prie gerklės prikišami ašmenys? Todėl būtinai turėkite nemenką pinigų sumelę atsipirkti. Tarkite sau, jog tai yra gyvybės draudimo įnašas - ir, beje, labai apsimokantis!

Šiauliai rengiasi sutikti 2000-uosius

Šiaulių miesto valdyba nutarė pasitikti 2000-uosius turėdama naują miesto ženklą. Už geriausią projektą numatyta 800 Lt premija, už antrąją vietą – 500 Lt, už trečiąją – 200 Lt.

Pasirengimo 2000 metams paminėti komisija į savo planus yra įrašiusi ir tokius darbus: pasodinti 2000 medelių (parkas užimtų daugiau kaip 7 ha teritoriją), įrengti Katedros apšvietimą ir sutvarkyti aplinką, Frenkelio rūmuose įkurti šiaurės Lietuvos galeriją, sutvarkyti Žalgirio stadioną, pastatyti paminklą aušrininkams. Preliminariais skaičiavimais tam prireiks apie pusketvirto milijono litų.

Šiaulių bankas jau pastatė laikrodį, kuris skelbia, kiek iki 2000-ųjų metų liko dienų, valandų, minučių, sekundžių. (*Lietuvos aidas*, Nr 255, 1998)

Kelio vingiai

Lietuvoje sparčiai daugėjant lengvųjų automobilių, taip pat sparčiau daugėja ir transporto priemonių vagysčių. Pernai, palyginti su 1997 metais, automobilių pavogta net 7 proc. (apie 350 vienetų) daugiau. Ir toliau daugiausia vagiamos *Audi 100*, *Mazda* ir *Volkswagen* markės mašinos. Ne ką ramesni gali būti prabangių *Mercedes* ar *BMW* savininkai. Ilgapirščių beveik nedomina *ZAZ*, OKA ir ... *Jaguar* automobiliai. (*Lietuvos aidas* Nr 27).

Pavogtos trys valstybinės vėliavos

Estijos nerpiklausomybės dieną, vasario 24-ąją, Lietuvoje pavogtos trys valstybinės vėliavos. Vidaus reikalų ministerija pranešė, kad po vieną vėliavą pavogta Vilniuje, Trakuose ir Anykščiuose.

Vilniaus policija gavo pranešimą, kad automobiliu *Volkswagen Jetta* atvažiavęs vyras nuo Žadeikos gatvės 18-ojo namo pavogė vėliavą. Pasak Vilniaus vyriausiojo policijos komisariato štabo pranešimo, vyras atvažiavo vyšninės spalvos automobiliu, kurio valstybiniai numeriai HVP 289. Trakuose vėliava buvo pavogta nuo maisto prekių parduotuvės Trakų gatvėje. Anykščiuose gyventojai pastebėjo, jog nuo Anykščių vartotojų kooperatyvo pastato dingo vėliava.

Vasario 16 dieną, Lietuvos nepriklausomybės dieną buvo pavogtos 6 valstybinės vėliavos. Vėliavų pasigesta Zarasuose, Joniškyje, po 2 pavogtos Kaune ir Jonavoje.

Pasak policijos pareigūnų, vėliavų daugiausia pavagiama vasario 16-ąją, kovo 11-ąją, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną taip pat sausio 1-ąją, Naujųjų metų dieną.

Už valstybinės vėliavos nuplėšimą, sudraskymą, sulaužymą, sunaikinimą, subjaurojimą ar kitokį išniekinimą Baudžiamasis kodeksas numato laisvės atėmimo bausmę iki dvejų metų arba baudą. Chuliganai ir vagys taip pat gali būti nubausti administracine bauda. (*Kauno diena*, Nr 61).

Bus išleista proginė moneta

Šių metų antrąjį ketvirtį Lietuvos bankas ketina išleisti 50 litų proginę monetą, skirtą Vincui Kudirkai. Lietuvos banko valdyba vakar patvirtino skulptoriaus Gedimino Karaliaus sukurtus monetos averso ir reverso projektus.

Proginės monetos Lietuvoje kalamos nuo 1993 metų. Moneta, skirta V. Kudirkai, jau 18-oji. (*Kauno diena*, Nr 61)

Anykščiuose stovės viduramžių medinė pilis

Vilniuje, Kultūros ministerijos Baltojoje salėje, buvo pasirašyta Deklaracija dėl natūralaus dydžio viduramžių medinės pilies – maketo statybos Anykščių rajone ant Šeimyniškėlių piliakalnio.

Beveik du šimtus metų trunkantys Lietuvos piliakalnių tyrinėjimai bei išlikę rašytiniai šaltiniai, pasak istorikų, leidžia susidaryti pakankamai aiškų vaizdą apie medines Lietuvos pilis. Tai ir suteikia galimybę realizuoti seniai brandinamą sumanymą – pastatyti natūralaus dydžio medinės pilies maketą, paverčiant ji "gyvuoju" muziejumi, kuriame būtų galima ne tik stebėti, bet ir išbandyti karybos techniką, senųjų amatų technologijas. Tai būtų vienintelis Europoje viduramžių laikotarpio gynybinis statinys piliakalnyje, paminklas Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Idėją statyti medinę pilį subrandino anykštėnai, ją parėmė mokslininkai, valstybinės bei kitos institucijos.

Anykščių meras Saulius Nefas paragino pilies statybą pradėti savo širdyse ir pereiti į istorinę sąmonę. Ne vienas užsienio lietuvis anykštėnams jau teiravosi, kuo galėtų prisidėti. Tegul augina miškus, atsakė jiems meras. Daug kas dar atsiima Lietuvoje paveldėtus tėvų ir protėvių miškus. Tegul po vieną pušį dovanoja – ir medinė pilis ant Šeimyniškėlių piliakalnio iškils. (*Lietuvos aidas*, Nr 40).

Bobeliams sugrąžintas visas Leonpolio dvaras

Ukmergės rajono valdybos posėdyje priimtas sprendimas grąžinti Seimo nario Kazio Bobelio žmonai Daliai Bobelienei Leonpolio rūmų likusią dalį (bendras plotas 234,93 kv. m), kurią iki šiol buvo užėmusi Leonpilio pradinė mokykla ir du gyvenamieji butai, taip pat mediniame 9 butų gyvenamajame name likusius negrąžintus šešis butus, medinį trijų butų gyvenamąjį namą (bendras plotas 113 kv. m).

D. Bobelienei 1993 m. buvo sugrąžintas jos tėvui Mykolui Deveniui prieškary priklausęs Leonpolio dvaras. Tuomet pagal galiojusius įstatymus D. Bobelienei nebuvo galima sugrąžinti tų butų ir pastatų, kuriuose gyveno žmonės. Pagal dabar galiojančius įstatymus gyvenantys pastate žmonės – ne kliūtis jį sugrąžinti teisėtam šeimininkui.

Valdybos narys Vytas Šapola paklausė posėdyje dalyvavusios Dalios Bobelienės, kokią ji matanti dvaro viziją. "Tuose rūmuose, aišku, aš negyvensiu, – sakė Dalia Bobelienė. – Gal už dešimt metų rajonas atgaus tą dvarą, ten bus įrengtas mano tėvelio Devenio vardo kultūros centras, bus sutvarkyta, įrengtos vietos nakvynei. Bet visko šiandien konkretizuoti dar negaliu".

D. Bobelienė pridūrė bandanti atgauti ir apie 290 ha žemės, priklaususio Leonpolio dvarui. (*Lietuvos aidas*, Nr 225)

Šypsuliai

Egzaminatorius klausia jaunos studentės, laikančios egzaminus vairuotojos teisėms įsigyti:

– Štai jūs važiuojate šimto kilometrų per valandą greičiu. Staiga pajuntate, kad greitai nukris ratas. Ką jūs darote?

– Žinote, – atsako jauna moteris, man tai visai nesvarbu.

– Nejaugi tikrai taip manote?

– Žinoma! Aš niekada nevažiuoju be atsarginio rato...

❋

Du studentai stovi prieš teisėją.

– Ar turite advokatą? – klausia teisėjas.

– Neturime. Ir nereikia. Mes norime, kad teismas žinotų visa tiesą.

❋

– Kiek jums metų? – teiraujasi tardytojas liudytojos.

– Man... sukako... trisdešimt dveji, – ji atsako.

– Na taip, galbūt, bet kuriais metais tai buvo!

❋

Kalbasi kaimynai:

– Žinai, policija vis dėlto sugavo vagį, kuris pernai pavogė iš kiemo mano automobilį. Ruošiuosi jį aplankyti kalėjime.

– Na jau! Ir ką gi tu jam pasakysi?

Pabandysiu sužinoti, kaip jis užvedė variklį. Man tai kone pusmetį nepasisekė.

❋

– Pas jauną gydytoją ateina mergina. Jis, norėdamas patikrinti pulsą, paprašo jos rankos.

– Mielai prašau abi rankas, tik prieš tai norėčiau atsiklausti tėvų, – linksmai sako mergina.

❋

Mirė ilgametis mokytojas ir pateko į aną pasaulį. Pamatęs praviras duris į ten ir įėjo. Jam ten patiko, tad nusprendė pasilikti. Priėjęs velnias jam sako:

– Kodėl čia pasilikote? Jums čia ne vieta. Čia pragaras, o jūs rojaus užsipelnėte.

– Pasiliksiu čia, – tvirtai pasakė mokytojas. – Po mokyklos pragaro man čia atrodo kaip rojus.

❋

– Ar tiki, kad laikraščiuose skelbimai veiksmingi?

– Be jokios abejonės. Štai daviau skelbimą į laikraštį, kad mano parduotuvei reikalingas sargas, ir tą pačią naktį parduotuvę apiplėšė.

❋

– Tėte, kodėl kakariekuoja gaidys?

– Jis kakariekuoja, kai kas nors meluoja.

– Bet jis kakariekuoja net trečią valandą nakties?

– Tuo metu spausdinami rytiniai laikraščiai.

■■■■■■■■■■■

❀ Gruodžio 28 – sausio 1 d. Užpaliuose, Utenos rajone, vyko Kun. A. Lipniūno kultūros centro organizuota Jaunimo žiemos akademija "Iššūkiai 2000-ųjų metų išvakarėse". Jos tikslas buvo gilinti tikėjimą, panagrinėti aktualius Bažnyčiai ir visuomenei klausimus, mokytis gyventi bendruomenės dvasia. Akademijai daug talkino Užpalių pedagogai ir klebonas kun. E. Rimkevičius.

❀ Pranciškonų vadovybės metiniai posėdžiai šiemet vyko vasario 23-24 d. Kennebunkporte, ME, vienuolyne. Dalyvavo iš Lietuvos provincijolas kun. Br. Jurčys, patarėjas kun. A. Kungys ir sekr. kun. M. Jurevičius, iš JAV viceprovincijolas kun. Pl. Barius, patarėjas kun. Pr. Giedgaudas, kun. J. Bacevičius ir ižd. R. Šakalys.

Rumpai

■ Prieš metus, pakeitęs dabartinį vysk. Joną Borutą, Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijolu tapo išeivijos lietuvis kun. Antanas Saulaitis, SJ. Po 56 m. sugrįžęs į Lietuvą, jis rūpinasi jėzuitų parapijų reikalais, klebonauja Vilniaus Šv. Kazimiero ir Šv. Jonų bažnyčiose, mėgina keisti sustabarėjusias religines tradicijas.

■ 1998 m. gruodžio 20 d. lietuvių Šv. Petro parapijos klebonu Bostone buvo įvesdintas kun. Steponas Žukas, gimęs Worcester, MA, kunigu įšventintas 1992 m. Kard. Bernard Law ir vysk. William Murphy, suprasdami, kaip svarbu jauną kunigą paruošti lietuvių sielovadai, sudarė sąlygas vienerius metus gyventi Vilniuje, studijuoti universitete, geriau susipažinti su lietuvių kalba bei papročiais. Tik praeitą vasarą jis grįžo iš Lietuvos. Prel. Alberto Kontauto (Contons) pastangos nulėmė, kad į jo, išeinančio į poilsį, vietą būtų paskirtas šis jaunas kunigas.

■ Lietuvoje šiuo metu yra apie 700 katalikų parapijų.

■ Kun. Antanas Prakapas OFM mirė vasario 27 d. Daug metų gyveno Brooklyno pranciškonų vienuolyne, eidamas įvairias pareigas. Paskutinius kelerius metus sirgo ir gyveno Matulaičio slaugos namuose, Putnam, Ct.

■ Vasario 15 d. plėšikas, apsimetęs, kad sugedo jo automobilis, kreipėsi pagalbos į pranciškonų vienuolyną Brooklyne. Trečią kartą įsileistas, puolė vysk. P. Baltakį ir kitus vienuolius, supratusius jo, apsimetėlio, klastą. Argi dar neišmokome atsargumo neįsileisti vidun nepažįstamų žmonių?

■ Gruodžio 26 d. Tabariškių parapija, esanti netoli Kauno ir Garliavos, Vilkaviškio vyskupijoje, šventė 70 m. jubiliejų nuo bažnyčios pastatymo. Iškilmėse dalyvavo Vilkaviškio vysk. J. Žemaitis, Seimo pirm. V. Landsbergis ir daugybė tikinčiųjų.

■ Kovo 14 d. Šv. Petro ir Povilo parapija Elizabeth, NJ, suruošė pietus šioje mokykloje dirbusioms vienuolėms mokytojoms pagerbti. Šios parapijos klebonu yra kun. Alfredas Žemeikis.

■ Kun. Albinas Martis-Martišiūnas, kunigu įšventintas 1943 m., sielovados darbą dirbęs Alvite, o JAV Whealing, W. VA, mirė vasario 22 d. Charleston, W. VA. Ten ir palaidotas.

■ Jau ruošiamasi Kristaus kančios vaidinimams 2000 m. Jie, pradėti po 1633 m. maro, vyksta kas dešimti metai Oberammergau miestelyje, Bavarijoje, Vokietijoje. Jau dabar kelionių agentūros planuoja ten keliones, užsako į vaidinimą bilietus.

■ Prisikėlimo parapijoje, Toronto, Ont., Kanadoje kovo 7 d. buvo švenčiama tikinčiosios Lietuvos diena ir buvo daroma rinkliava Lietuvos bažnyčios religinės ir labdaros veiklai paremti.

■ Prieš 10 m., 1889, kovo 4 d. šv. Kazimiero palaikai buvo perkelti iš Šv. Petro ir Povilo bažnyčios atgal į katedrą, kur jie buvo iš katedros perkelti, bolševikams uždarant Vilniaus katedrą.

■ Kauno paminklinės Prisikėlimo bažnyčios atstatymo darbai, vykstą jau keletą metų, dažnai sustoja dėl lėšų stokos. Darbams užbaigti dar reikėtų apie 11 mil. dolerių.

■ Sausio 15 d. Klaipėdoje, katalikiškoje P. Mašioto mokykloje, vyko katalikiškųjų mokyklų pedagogų draugijos konferencija "Katalikiško mokymo dabartis ir perspektyvos". Konferencijoje dalyvavo ir dalyvius sveikino Kauno arkiv. metropolitas S. Tamkevičius ir Telšių vysk. A. Vaičius.

■ Pop. Jonas Paulius II birželio 5-17 d. lankys 19 Lenkijos miestų ir savo gimtinę Vadovice. Be kitko, Elko mieste popiežius susitiks su Lenkijos lietuviais, o rytų Lenkijoje, Drohičino mieste, dalyvaus ekumeninėse pamaldose su stačiatikių tikinčiaisiais.

■ "Neringos" jaunimo stovyklai, vedamai Nekalto Prasidėjimo seselių (putnamiečių), esančiai Vermonto kalnuose, šiais metais sueina 30 m. Stovykla buvo įsteigta 1969 m. Dabar ją tvarko pasauliečių, daugiausiai buv. "Neringos" auklėtinių, taryba su seselių atstovėmis.

Juozas M

LAIŠKŲ LIETUVIAMS KONKURSO REZULTATAI

Kaip kiekvienas metais, taip ir šiemet nutarta apdovanoti kiek galima daugiau konkurso dalyvių, nors mažesnėmis premijomis. Vertinimo komisija (Genutė Jokubaitytė, Aldona Jurkutė, Juozas Masilionis ir Aldona Šmulkštienė) paskyrė tokias premijas:

Suaugusieji

I. (200 dol.): Indrė Bartašiūnienė, Vilnius.
II. (po 150 dol.): Greta Bagdonaitė, Kaunas. Giedrė Kazlauskaitė, Kybartai.
III. (po 100 dol.): Valerija Vilčinskienė, Šakių rajonas. Nijolė Sabonytė, Kaišiadorių rajonas.
IV. (75 dol.): Antanas Marčiulaitis, Kauno rajonas.
V. (po 50 dol.): Giedrė Mičiūnienė, Zarasai. Nijolė Rutkauskienė, Kaunas.
VI (po 25 dol.): Neringa Vilkytė-Augustinavičienė, Anykščių rajonas. Rožė Poškienė, Klaipėda. Doloresa Kazragytė, Kaunas. Jolanta Podleskytė, Vilnius. Jurga Sparnauskienė, Tauragė. Birutė Narkūnienė, Panevėžys. Pranas Pučiliauskas, Vilkaviškis. Vidas Kondratas, Vilniaus rajonas. Robertas Urbonavičius, Kaunas.

Jaunimas

Kadangi jaunimo grupėje buvo per maža dalyvių, tai pirmosios premijos niekam nebuvo paskirta, bet buvo apdovanoti visi aštuoni dalyviai.

II. (100 dol.): Vida Timinskaitė, Mažeikiai.
III. (75 dol.): Aušra Venckutė, Los Angeles.
IV. (po 50 dol.): Ieva Baliūnaitė, Los Angeles. Daiva Mattis, Los Angeles.
V. (po 25 dol.) Indraja Šulcaitė, Los Angeles. Simona Gajauskaitė, Los Angeles. Rita Kasparavičiūtė, Telšių rajonas. Martynas Lukoševičius, Vilniaus jėzuitų gimnazija.

LAIŠKAI LIETUVIAMS–Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius – Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas–Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija – Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. Administratorė - Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata–20 dol., atskiras numeris–2 dol.